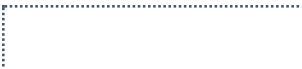

Byutvikling, demografi og samfunnsendring - og en kirke i endring

18.mai 2017

Innhold

Figuroversikt	4
Innledning	5
Forord	7
Demografisk utvikling i Trondheim	9
38% flere innbyggere siste 30 år og forventes å vokse ytterligere 15% neste 10 år	9
Strinda forventes å vokse vesentlig sterkere enn resten av byen	10
33% flere eldre de neste 10 årene	10
Byutvikling og infrastruktur	11
Ny veier og utbygginger skaper nye akser	11
Kommunen planlegger etablering av nye bydelssentre	13
Oppslutning om kirken	14
Medlemsandelen har falt i alle prosti – og kan falle mot 64% i løpet av de neste 10 årene	14
24% færre går til gudstjeneste enn for 10 år siden	16
Kirken driver et omfattende arbeid innen trosopplæring og diakoni	16
Det er flere frivillige aktive i dag enn for 10 år siden –men det er store variasjoner	17
7% økning i antall frivillige, men nedgang i Byåsen og Heimdal	17
Frivillige bidrar/brukes forskjellig mellom prostiene	17
Det er bare 12% som avlegger stemme i Kirkevalget.....	18
Dåp og vigsel opplever vesentlig nedgang.....	18
Nye utfordringer og nye muligheter krever prioriteringer	20
Kirken må være der folk er.....	20
Kirken må oppleves relevant for befolkningen.....	20
Digitaliseringen som kommunikasjonsutfordring – og mulighet	22
Nye diakonale satsinger går på tvers av dagens soknegrenser	23
Større behov for interkulturell og interreligiøs dialog	24
Store ambisjoner kan bli store løft for små organisasjoner	24
Kirkemøtet ønsker å styrke menigheten.....	25
Forslag om revidert soknestruktur	26
Presentasjon av de 9 foreslåtte soknene	27
Byåsen	29
Sverresborg + deler av Ilen	29

Nidaros domkirke og Vår Frue + deler av Ilen	30
Bakklandet + Lademoen + Lade.....	31
Berg + Strinda + Strindheim	32
Charlottenlund + Ranheim.....	32
Tempe + Hoeggen + Bratsberg	33
Tiller + Klæbu.....	34
Byneset + Heimdal + Kolstad + Leinstrand.....	35
<hr/>	
Vedlegg	36
<hr/>	
Vedlegg 1 – Metodebeskrivelse fremskrivinger	36
Vedlegg 2 – Kilder	37

Figuroversikt

Figur 1- Befolkningsutvikling Trondheim 1985-2015.....	9
Figur 2 - Antall innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, landbakgrunn, 2014.....	9
Figur 3 - Forventet befolkningsutvikling 2015-2025	10
Figur 4 - Forventet endring i aldersgrupper 2015-2025	11
Figur 5 - AtBs fremtidige rutestruktur.....	12
Figur 6 Kommuneplanens arealdel 2012-2024.....	13
Figur 7 - Utvikling i medlemsandel 2006 vs 2014.....	14
Figur 8 - Lineær framskrivning av trend i medlemsandel per sokn	15
Figur 9 - Holdninger til å medlemskap i Kirken i publikumsundersøkelsen	15
Figur 10 - Gjennomsnittlig gudstjenestebesøk per innbygger	16
Figur 11 - Gjennomsnittlig deltakelse på utvalgte barne- og ungdomsaktiviteter per prosti	16
Figur 12 - Antall frivillige per sokn 2006-2014.....	17
Figur 13 - Bruk av frivillige.....	17
Figur 14 - Valgdeltakelse i kirkevalget i 2015.....	18
Figur 15 - Utviklingen i kirkelig handlinger relativt til befolkningsstørrelse.....	19
Figur 16 - Utvikling i antall kirkelige handlinger per sokn	19
Figur 17 - Deltakelse på kirkelige aktiviteter.....	21
Figur 18 - Holdninger til Kirken i publikumsundersøkelsen	22

Denne rapport er utarbeidet for Kirkelig Fellesråd i Trondheims interne bruk i forbindelse med «Konsulentbistand til utarbeidelse av rapport med grunnlagsdata og analyser av muligheter og ulemper ved endring av dagens soknstruktur i Trondheim til større og færre sokn» i samsvar med engasjementsbrevet datert 16.10.2015.

Våre vurderinger bygger på faktainformasjon som har fremkommet i intervjuer med Kirkelig Fellesråd i Trondheims ansatte og/eller representanter og i dokumentasjon som Kirkelig Fellesråd i Trondheim har gjort tilgjengelig for oss. PricewaterhouseCoopers (PwC) har ikke foretatt noen selvstendig verifisering av informasjonen som har fremkommet, og vi innestår ikke for at den er fullstendig, korrekt og presis. PwC har ikke utført noen form for revisjon eller kontrollhandlinger av Kirkelig Fellesråd i Trondheims virksomhet.

Kirkelig Fellesråd i Trondheim har rett til å benytte informasjonen i denne rapporten i sin virksomhet, i samsvar med forretningsvilkårene som er vedlagt vårt engasjementsbrev. Rapporten og/eller informasjon fra rapporten skal ikke benyttes for andre formål eller distribueres til andre uten skriftlig samtykke fra PwC. PwC påtar seg ikke noe ansvar for tap som er lidt av Kirkelig Fellesråd i Trondheim eller andre som følge av at vår rapport eller utkast til rapport er distribuert, gjengitt eller på annen måte benyttet i strid med disse bestemmelsene eller engasjementsbrevet.

PwC beholder opphavsrett og alle andre immaterielle rettigheter til rapporten samt ideer, konsepter, modeller, informasjon og know-how som er utviklet i forbindelse med vårt arbeid.

Enhver handling som gjennomføres på bakgrunn av vår rapport foretas på eget ansvar.

Innledning

Dette dokumentet er utarbeidet i et samspill mellom kirkeverge Kjell Inge Nordgård og PwCs analyseteam og søker å oppsummere det arbeidet som er gjort langs mange akser i kirken i Trondheim den siste tiden, både innenfor soknestrukturprosjektet og i andre prosjekter. Deler av teksten er hentet fra andre saksfremstillinger skrevet av Kirkevergen for Fellesrådet, og det som går på publikumsundersøkelsen er direkte fra Norfaktas rapport. I tillegg har Inge Torset og Jarle Jacobsen bidratt med et forord som setter arbeidet inn i en kirkefaglig kontekst.

Kirkelig fellesråd i Trondheim har vedtatt en Mål og strategiplan med et ambisiøst mål om at «vi sammen skal øke oppslutningen om kirkelivet i Trondheim og styrke Trondheim som kirkelig tyngdepunkt».

Trenden de siste årene har vært nedadgående for de fleste måleparametere for kirken; medlemsandel, oppmøte i gudstjenester m.v. Dersom trenden i medlemsandel fortsetter som de siste 5-10 årene vil mindre enn halvparten av innbyggerne i Trondheim være medlem av Den norske kirke om 15-20 år. I tillegg er det en sterk nedgang i andelen av befolkningen som døpes og som inngår ekteskap i kirken. Dette er en alvorlig utvikling.

Fellesrådet prøver å stimulere til å snu denne utviklingen gjennom en rekke tiltak hvor flere trekkes frem i dette dokumentet. Den diakonal satsningen, utvikling av nye tiltak innen diakoni og undervisning – gjerne fellestiltak på byplan eller mellom sokn, økt tilrettelegging innen markedsføring og kommunikasjon, stimuli til gudstjenesteutvikling overfor nye grupper er eksempler på dette. Dette er endringer som utfordrer kompetanse og ressurser lokalt i soknene når nye aktiviteter skal implementeres i menighetene. Det krever kompetansemiljø og ledelse. En av strategiene for å nå målene er derfor en gjennomgang av hensiktsmessigheten med dagens soknestruktur. Kirkelig fellesråd i Trondheim har tidligere fastslått at fellesrådet prinsipielt mener at menighetsgrenser kan endres slik at det blir færre og større menigheter.

Nidaros Bispedømmeråd gjorde følgende vedtak i sitt møte 13. desember 2013:

1. *Nidaros bispedømmeråd er opptatt av at soknene til enhver tid er organisert på en hensiktsmessig måte. Forhold som har betydning for soknestrukturen endrer seg over tid. Med visse mellomrom er det derfor grunn til å foreta en strategisk vurdering av antallet sokn.*
2. *Menighetsråd/fellesråd i bispedømmet oppfordres til å drøfte spørsmålet om soknestruktur i sitt nærrområde. Dersom spørsmålet anses aktuelt å arbeide mer med, er det naturlig å starte en prosess sammen med nærliggende menigheter for å komme fram til omforente forslag.*

Bispedømmerådet peker på ulike forhold som grunnla for sitt vedtak:

- Det er krevende å finne kandidater til å så mange plasser i menighetsråd
- Mer effektiv administrasjon i større enheter
- Styrke strategisk planlegging og evne til å gjennomføre strategier
- Gode erfaringer fra forsøk med felles menighetsråd på tvers av menigheter (Bjugn, Åfjord, Grong og Verran)
- Ønske om å flytte ressurser fra administrasjon av råd til andre aktiviteter

Gjennom 2015 og 2016 har fellesrådet jobbet med tilrettelegging av en prosess for en slik gjennomgang med basis i Bispedømmerådets vedtak og mål- og strategiplan. Arbeidet har vært delt i tre deler;

- 1) demografisk analyse, historikk og prognoser
- 2) høringsprosess ved hjelp av et utfordringsnotat hvor alle menigheter gav sine innspill på hvordan byutviklingen påvirker soknene, samt hvordan de har etablert samarbeidsrelasjoner i dag
- 3) drøftelse av en mulig alternativ organisering av soknene i Trondheim, behandlet i Fellesrådet i desember 2016

Denne rapporten er blant annet basert på oppdaterte befolkningsprognoser for Trondheim, statistikk for utviklingen i Kirken fra Kirkeidata, samt andre kvalitative og kvantitative kilder. Formålet er å gi et samlet bilde av de underliggende trender i prostiene, samt utviklingen i deltakelse i menighets- og gudstjenesteliv.

I sum skal dette dokumentet være et bidrag til en diskusjon om geografisk struktur i Kirken i Trondheim, og kanskje også bidra til gode diskusjoner om hvilke prioriteringer som må gjøres i utformingen av fremtidens kirke i Trondheim.

Dette dokumentet inneholder flere deler;

1. et forord som setter arbeidet med soknestruktur inn i en kirkelig kontekst
2. en oversikt over den geografiske og demografiske utviklingen av Trondheim, samt estimater for videre utvikling
3. en beskrivelse av oppslutning og aktivitetsnivå i kirken i Trondheim
4. en drøftelse av hvordan soknene kan gjøres sterkere gjennom en mer rasjonell organisering av kirken i Trondheim
5. konkret forslag om en omlegging til 9 sokn gjennom sammenslåinger av sokn og noe justering av soknegrenser

Forord

av Kirkefagsjef Inge Torset i Nidaros Bispedømmeråd og avdelingsleder/prest Jarle Jacobsen

Kirkelig fellesråd i Trondheim har som sin **visjon** at «Den norske kirke i Trondheim skal være en åpen, omsorgsfull og evangeliserende folkekirke» og har som sitt overordnede **mål** å «øke oppslutningen om kirkelivet i Trondheim.»

I fellesrådets visjon og mål er det lett å gjenkjenne Den norske kirkes visjon slik Kirkemøtet uttrykker det: «Mer himmel på jorda – Kirken vitner i ord og gjerning om frelse, frihet og håp i Jesus Kristus ved å være bekjennende, åpen, tjenende og misjonerende.»

Nidaros bispedømmeråd erkjenner i sin strategiplan at vi er en kirke med en negativ utvikling over tid som det er en stor utfordring å snu. Bispedømmerådet har kalt sin ambisjon «+1.» Som organisasjon og som kirkelige medarbeidere utfordres vi derfor til å styrke vår arbeidskultur slik at vi fremstår som en **Vennlig, Viktig, Modig og Dyktig** organisasjon både innad og utad.

Alle kjenner vi trygghet ved alt som er gjenkjennelig og stabilt. Troen og «kirka vår» har mye av dette ved seg – fellesskap og møteplasser med kjente ansikter og kjent innhold, liturgier og strukturer som er bærere av lange tradisjoner og umistelige verdier.

Fellesrådets og bispedømmerådets visjon, mål og strategi ligger til grunn for dette dokumentet som gir oss kunnskap om den byen og de menneskene vi skal være kirke for. Tall og statistikk gir faktabasert innsikt. Denne kunnskapen utfordrer oss til refleksjon og handling, til å etablere gode og faktabaserte strategier for kirken i Trondheim. Noe av dette kan arbeidet med «Barnas katedral» og «drive-in vigsels» i Lademoen være eksempler på.

Tallmaterialet i dette dokumentet forteller om en by i utvikling og forandring - og om en befolkning som forholder seg annerledes til kirken i dag enn for 10 år siden. Den forteller oss også om en utvikling som vil gi oss større utfordringer om 10 – 20 år enn de vi har i dag. Utfordringen handler om å være en kirke som er tydelig til stede i alle bydeler og for alle våre medlemmer - med gudstjenestefeiring og kirkelige handlinger, med undervisning og gode tilbud til barn og unge, med diakoni og samfunnsengasjement, med kirkemusikk og gode kulturtilbud.

Skal vi som kirke makte dette, må vi være *vennlige* i møte med folk. Kirken må fremstå som *viktig* for byen. Vi må være *modige* og *dyktige* i alt vi gjør. Kirken må kunne rekruttere dyktige medarbeidere og være en profesjonell og trygg arbeidsgiver. Og kirken må være slik organisert at både de menneskelige og økonomiske ressursene som vi forvalter, brukes og organiseres slik at vi kan nå våre felles mål.

Dette dokumentet gir en nåtids- og framtidsbeskrivelse av Trondheim by og kirken i Trondheim. På bakgrunn av dette utfordres vi særlig til å evaluere byens lokalkirkelige organisering og soknestruktur.

Trondheim har i dag 20 sokn av ulik størrelse.

Små sokn gir oversikt, nærhet og god lokal forankring. Men «smått» er både sårbart og kostbart. Små fagmiljø gir begrensede muligheter til tverrfaglig samarbeid og kirkefaglig utvikling. Høyere utdanning i Norge har vært gjennom en betydelig endring de siste tiårene. Et kjennetegn er vekten på samarbeidskompetanse og tverrfaglighet. Nyutdannede som vi må rekruttere mange av de nærmeste årene legger vekt på at arbeidsfellesskapet er passe stort og gir mulighet for faglig utvikling. Mange og små enheter krever mer administrasjon, gir mindre handlingsrom og færre muligheter til fleksibilitet og mobilitet i møte med nye utfordringer og en by i vekst og utvikling.

Kirkens framtidige ressursituasjon er avhengig av to faktorer – økonomi og tilgang på kirkefaglig kompetanse (prester, diakoner, kateketer, menighetspedagoger, kirkemusikere).

En nøktern forventning til kirkens økonomi tilsier at vi ikke vil få vesentlige nye ressurser til å løse morgendagens utfordringer. Nøkternhet, dyktighet og bærekraftige strukturer vil derfor være avgjørende for hvordan vi makter å nå de mål vi har satt oss som kirke.

Kirken har allerede store rekrutteringsutfordringer. Vi må derfor være gode arbeidsgivere innenfor solide strukturer. Strukturer som samtidig ikke er større enn at behovet for nærhet ivaretas. Strukturer som er store nok til at vi kan tilby gode tverrfaglige miljø med god kirkefaglig og administrativ ledelse.

Dette dokumentet beskriver større og færre sokn som noe av svaret på de utviklingstrekk og de utfordringer kirken i Trondheim må forholde seg til. En utfordring for menighetsråd, fellesråd og bispedømmeråd, for ansatte og engasjerte kirkefolk. En utfordring og en mulighet for oss alle.

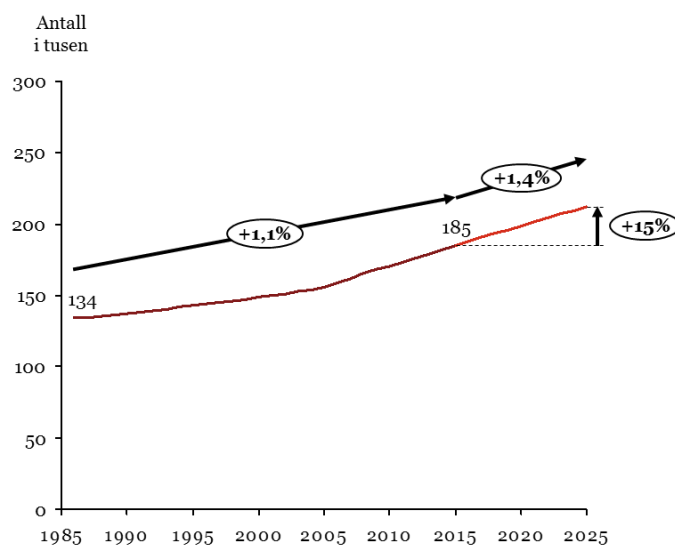
Demografisk utvikling i Trondheim

Det er gjort en stor jobb med å kartlegge demografisk utvikling siste 30 år og prognoser for de neste 10 år helt ned på soknenivå som en del av arbeidet med å analysere soknestrukturen. I det videre vil vi oppsummere noe av de viktigste resultatene fra denne studien. For detaljert vises det til rapporten «Delleveranse 1: Befolknings- og samfunnsutvikling i Trondheim», datert 30.03.2016 fra PwC.

38% flere innbyggere siste 30 år og forventes å vokse ytterligere 15% neste 10 år

Trondheim har hatt en årlig vekst på 1,1% siden 1985, og folketallet har løftet seg fra 134 000 til 185 000 innbyggere. SSB/Trondheim kommune forventer en vekst på 15% de neste 10 årene, tilsvarende 1,4% per år. (årlig vekstrate er angitt i øverste linje i figuren nedenfor)

Figur 1- Befolkningsutvikling Trondheim 1985-2015

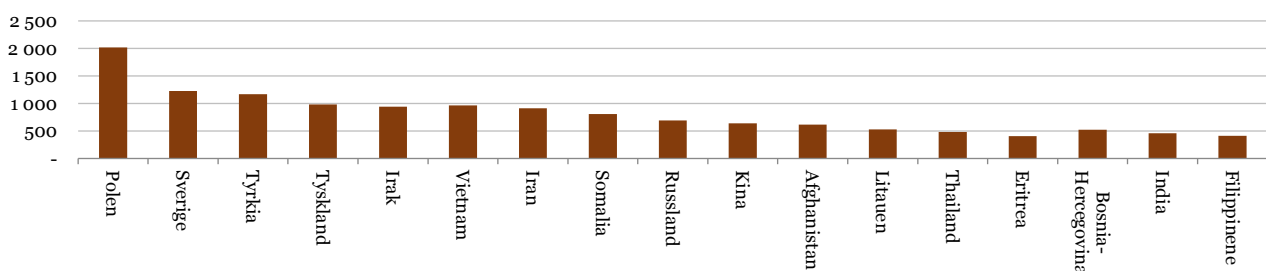

Denne innbyggerveksten har hovedsakelig to kilder;

- innvandring av unge voksne og barnefamilier fra andre land
- fødselsoverskudd

Flytting innad i Norge har tilnærmet ingen nettoeffekt for Trondheim. Innflytterne som kommer til Trondheim kommer i hovedsak fra ikke-lutherske land, med et unntak for Sverige og Tyskland. Dette gjør at den andelen av befolkningen som søker seg naturlig til den norske kirke vil gå ned over tid. Dette gir egne utfordringer for rekrutteringsgrunnlaget til kirken, men kanskje kan det også åpne nye mulighet med kirken som en arena for interreligiøs og interkulturell dialog?

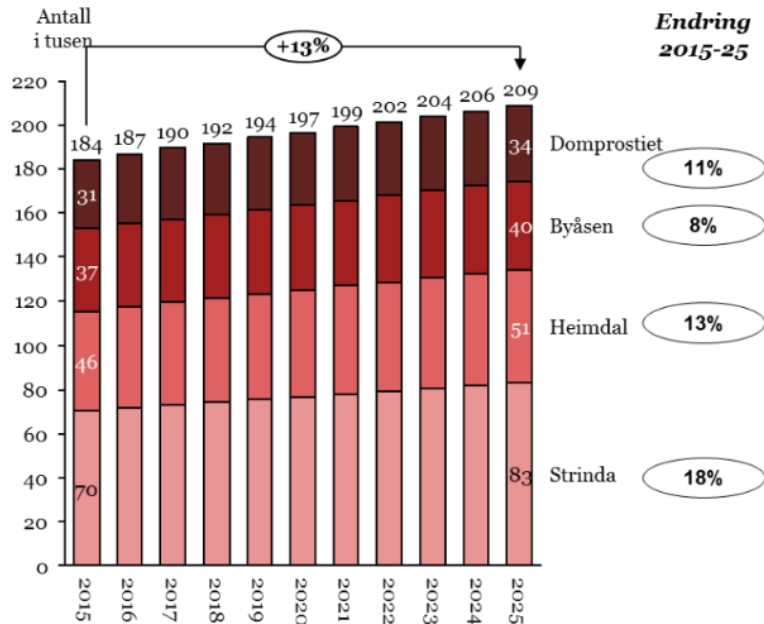
Figur 2 - Antall innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, landbakgrunn, 2014

Strinda forventes å vokse vesentlig sterkere enn resten av byen

Befolkningsveksten forventes ikke komme jevnt i byen de neste 10 årene. Domprostiet, i praksis Midtbyen og noe omland, forventes å vokse 11%. Byåsen svakest med 8%, Heimdal med 13% mens det er østlige del av Strinda prosti som forventes å vokse sterkest med 18%. Dette betyr at mer enn hver 6. innbygger i Strinda prosti i 2025 ikke bor der i dag.

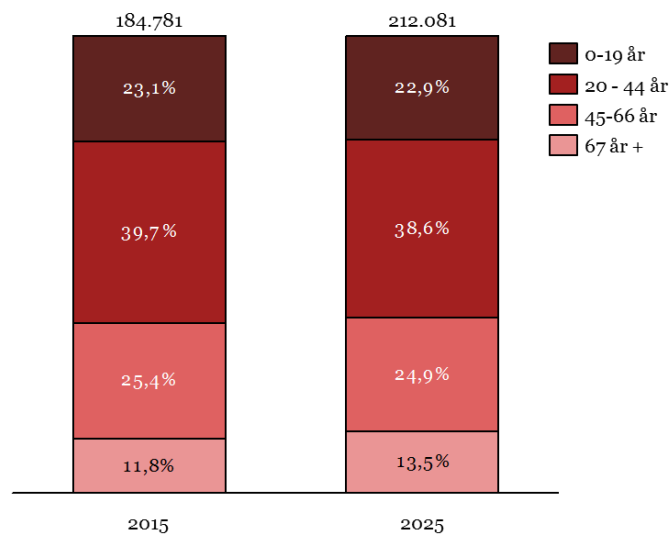
Figur 3 - Forventet befolkningsutvikling 2015-2025

33% flere eldre de neste 10 årene

Byen vokser og vi blir flere, som nevnt, men relativt mellom aldersklassene er det moderate endringer. Det blir en noe større andel i den eldste aldersgruppen, mens det blir noe færre unge voksne, relativt sett. I antall er dette dog en vesentlig økning; for byen som helhet utgjør kombinasjonen av befolkningsvekst og endret relativt forhold mellom aldersklassene en økning fra 21 000 eldre i 2014 til 28 000 i 2025 – altså en økning på 33%. Den største endringen i prostiene er Heimdal som forventes å få en økningen i andelen 67+ år fra ca 10% til 13% - altså 44% flere eldre i antall (gjennom kombinasjon av endret andel og befolkningsvekst).

Figur 4 - Forventet endring i aldersgrupper 2015-2025

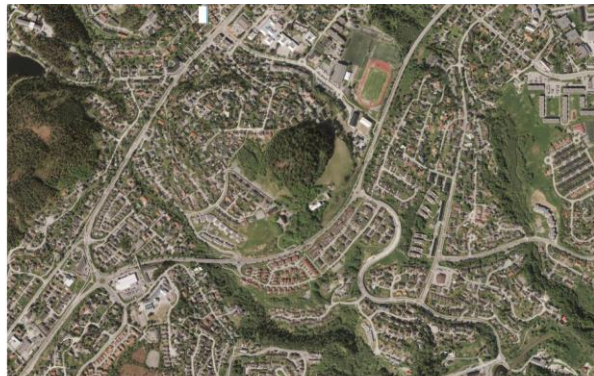

Merk at figuren ovenfor er relativ; samlet vokser befolkningen i denne 10-årsperiode med 28 000 personer, hvorav det er hele 7 000 flere i den eldste aldersgruppen, ofte omtalt som «eldrebølgen». Hver fjerde person i økt befolkning i perioden er altså i den eldste aldersgruppen.

Byutvikling og infrastruktur

Ny veier og utbygginger skaper nye akser

Byen endrer seg over tid; både hva gjelder hvordan vi forflytter oss og hvor vi bor. De to bildene nedenfor er flyfoto av Kystad i hhv 1964 og 2014:

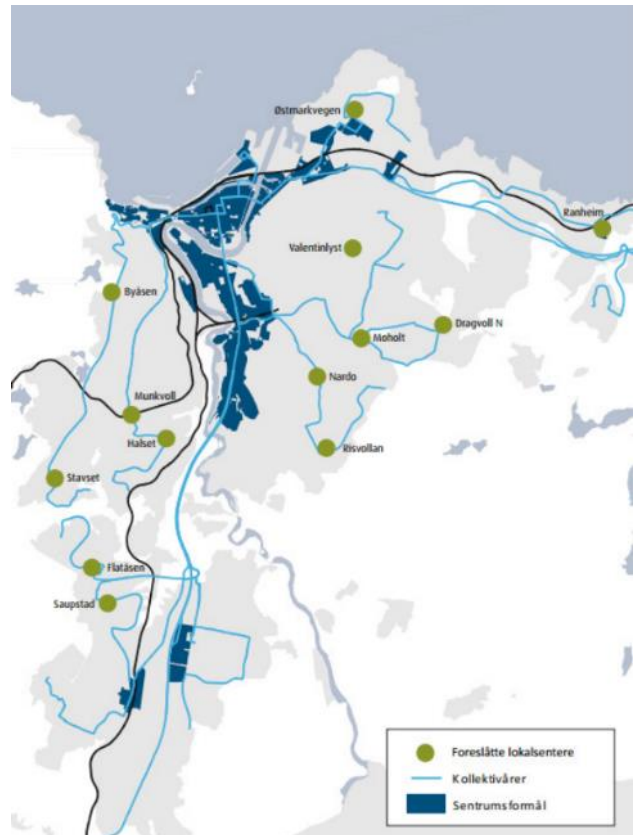
Gjennom de siste 15-20 årene har det skjedd store endringer i infrastrukturen i Trondheim, blant annet:

- Strindheim-tunnelen som avlaster Innherredsveien som bomiljø og ikke minst dramatisk kutter reisetidene mellom Solsiden/Lademoen og Leangen/Charlottenlund.
- Tverrforbindelsen fra Lade til Leangen binder disse to områdene sammen med veldig kort reisetid
- Nordre Avlastningsvei har avlastet Midtbyen og redusert reisetiden øst/vest i byen.
- Marienborg/Steinberget-tunnelen har avlastet Osloveien og Byåsveien for trafikk og redusert reisetiden på denne akse
- Det er etablert forbindelse gjennom E6 mellom øst/vest på Rosten/Tiller.
- Det er etablert, og vil bli etablert mer av, nye bussruter som ikke lenger bare går i stjernemønster fra Midtbyen.
- Det skal etableres nye kollektivknutepunkt gjennom bl.a. Superbussprosjektet, som kan gjøre noe med hvor vi oppholder oss i de daglige jobb- og skolareisene.

I tillegg har vi store utbygginger som endrer bebyggelsesmønstre;

- Solsiden har blitt et tettbebygget område fra jernbanen til Bakke bro
- Lilleby bygges ut med en sammenhengende bebyggelse fra Jarleveien til Sirkus Shopping
- Grilstad har hatt en voldsom vekst
- Overvik bygges ut og etablerer sammenhengende bebyggelse fra Ranheimsfjæra til Fortunalia, og skolen etableres på NTNU-tomta i øvre del av Overvik.
- Tempe/Sluppen bygges ut
- Nyhavna bygges ut
- Leangen utvikles
- Campusutvikling Gløshaugen/Elgesæter/Øya

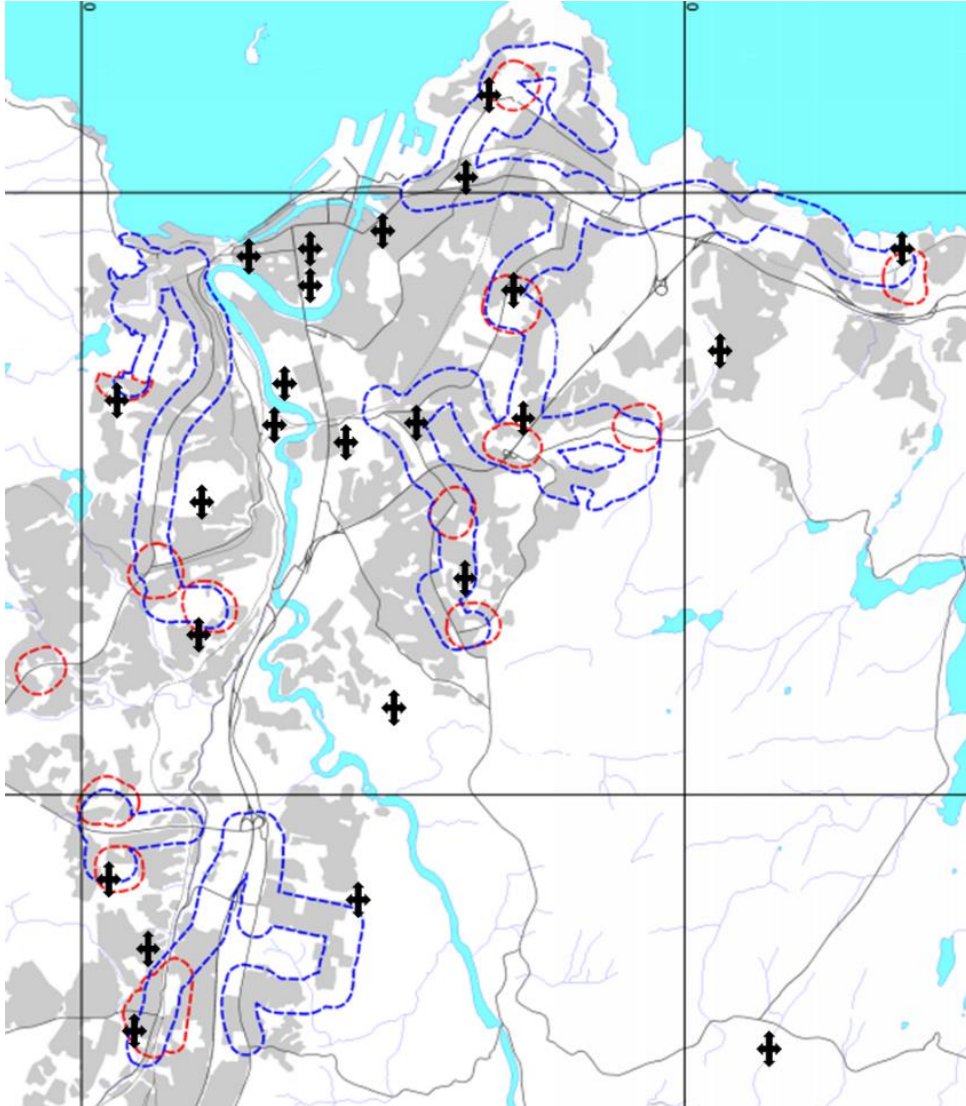
Alle disse endringene gjør at hva som er naturlige geografiske inndelinger kan endres over tid.

Figur 5 - AtBs fremtidige rutestruktur

Kommunen planlegger etablering av nye bydelssentre

Trondheim kommune planlegger etablering av flere nye bydelssentre. Kommunen har i sin «veileder for byform og arkitektur» fra 2013 vedtatt at sentrumsfunksjoner skal være i særlig tilknytning til kollektivtraseer. Og at de ulike bydelene skal ha sine lokalsentra til avlastning for kommunens bysentrum, for å oppnå lavere transportbehov og for at flere kan nå daglig service uten bruk av bil. Lokalsenter i kommuneplanens arealdel for 2012-2024 er vist i kartet på nedenfor (rød = lokalsenter og blå = kollektivåre, svarte merker = kirkebygg).

Figur 6 Kommuneplanens arealdel 2012-2024

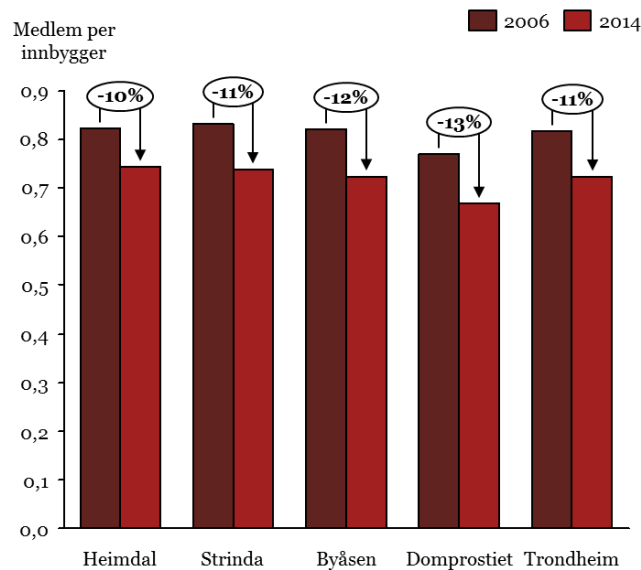
Det er bare utarbeidet kommunedelplan for områdene Leangen, Lade og Rotvoll samlet, i tillegg til to planer for hhv Nyhavna og Tiller. En kommunedelplan har som hensikt å først og fremst være et styringsredskap for behandling av de mange plan- og byggesakene i området, slik at utviklingen går i riktig retning i forhold til kommunens byutviklingsstrategi som er fastlagt i kommuneplanens arealdel. Kommunedelplanene henviser til sentrumssoner eller bydelssentre, hvor planene gir bestemmelser og retningslinjer for omfang av sentrumsområder innen gitt kommunedel. Disse planene viser til at på kort sikt (12 år) bør byomforming konsentreres til de avgrensede senterområdene. Senterområdene skal kunne utvikles til attraktive byområder med varierte funksjoner, høy tetthet og aktivitet over hele døgnet.

Oppslutning om kirken

Medlemsandelen har falt i alle prosti – og kan falle mot 64% i løpet av de neste 10 årene

Som man kan se av figuren nedenfor har det vært en stor nedgang i medlemsandelen siste 10 år, og at denne går ned på tvers av prostiene. Men det er ytterligere forskjeller dersom man ser på soknenivå hvor Byneset har 88% medlemsandel, Charlottenlund, Ranheim og Leinstrand 80% mens NDVK, Ilen og Lademoen er helt nede i 63-64%.

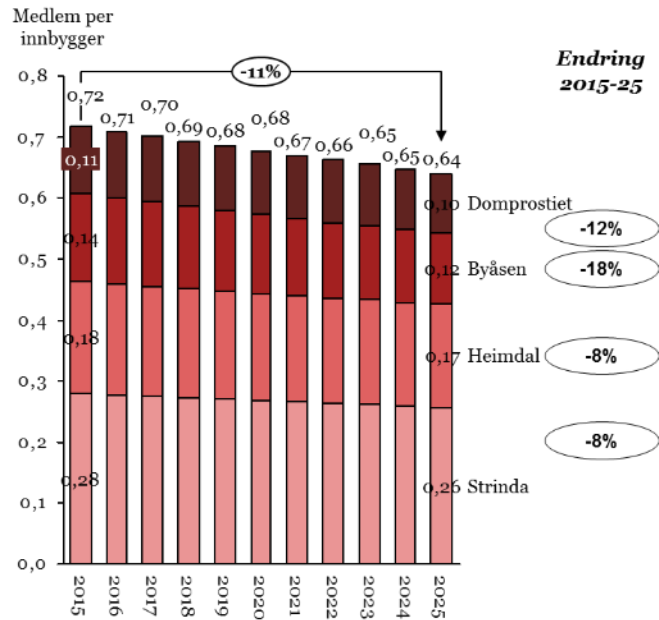
Figur 7 - Utvikling i medlemsandel 2006 vs 2014

Medlemmer i Den norske kirke (andel)										Endring
Sokn	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2006-2014
Nidaros domkirke og	76 %	75 %	72 %	71 %	67 %	66 %	64 %	64 %	64 %	13 %
Bakklandet	77 %	75 %	75 %	73 %	70 %	70 %	68 %	66 %	68 %	9 %
Lademoen	76 %	74 %	72 %	70 %	69 %	66 %	65 %	65 %	64 %	11 %
Lade	82 %	80 %	78 %	77 %	76 %	75 %	74 %	73 %	76 %	6 %
Nidaros	77 %	75 %	74 %	72 %	70 %	69 %	67 %	66 %	67 %	10 %
Strinda	84 %	85 %	83 %	82 %	77 %	76 %	73 %	72 %	71 %	13 %
Berg	76 %	73 %	71 %	71 %	72 %	71 %	71 %	69 %	67 %	8 %
Hoeggen	80 %	78 %	77 %	76 %	75 %	74 %	72 %	71 %	71 %	9 %
Tempe	84 %	79 %	77 %	75 %	78 %	77 %	74 %	74 %	72 %	11 %
Bratsberg	90 %	86 %	85 %	84 %	85 %	86 %	82 %	80 %	77 %	13 %
Strindheim	85 %	83 %	82 %	81 %	79 %	77 %	79 %	77 %	75 %	10 %
Ranheim	88 %	87 %	86 %	86 %	83 %	82 %	82 %	83 %	80 %	8 %
Charlottenlund	85 %	79 %	79 %	78 %	81 %	81 %	83 %	81 %	80 %	5 %
Strinda	83 %	81 %	80 %	79 %	78 %	77 %	76 %	75 %	74 %	9 %
Heimdal	82 %	81 %	81 %	80 %	80 %	78 %	78 %	77 %	77 %	6 %
Kolstad	81 %	78 %	78 %	76 %	71 %	74 %	73 %	70 %	70 %	11 %
Byneset	92 %	85 %	84 %	83 %	88 %	88 %	85 %	87 %	88 %	4 %
Leinstrand	91 %	88 %	88 %	87 %	82 %	83 %	86 %	84 %	81 %	10 %
Tiller	80 %	79 %	78 %	77 %	80 %	77 %	75 %	75 %	73 %	7 %
Heimdal	82 %	80 %	79 %	78 %	78 %	77 %	76 %	75 %	74 %	8 %
Byåsen	84 %	83 %	83 %	81 %	80 %	79 %	78 %	77 %	76 %	8 %
Sverresborg	84 %	81 %	78 %	78 %	77 %	75 %	75 %	74 %	73 %	11 %
Ilen	77 %	75 %	73 %	72 %	69 %	68 %	67 %	66 %	63 %	14 %
Byåsen	82 %	81 %	79 %	78 %	77 %	76 %	75 %	74 %	72 %	10 %
Totalt	82 %	80 %	79 %	77 %	76 %	75 %	74 %	73 %	73 %	9 %

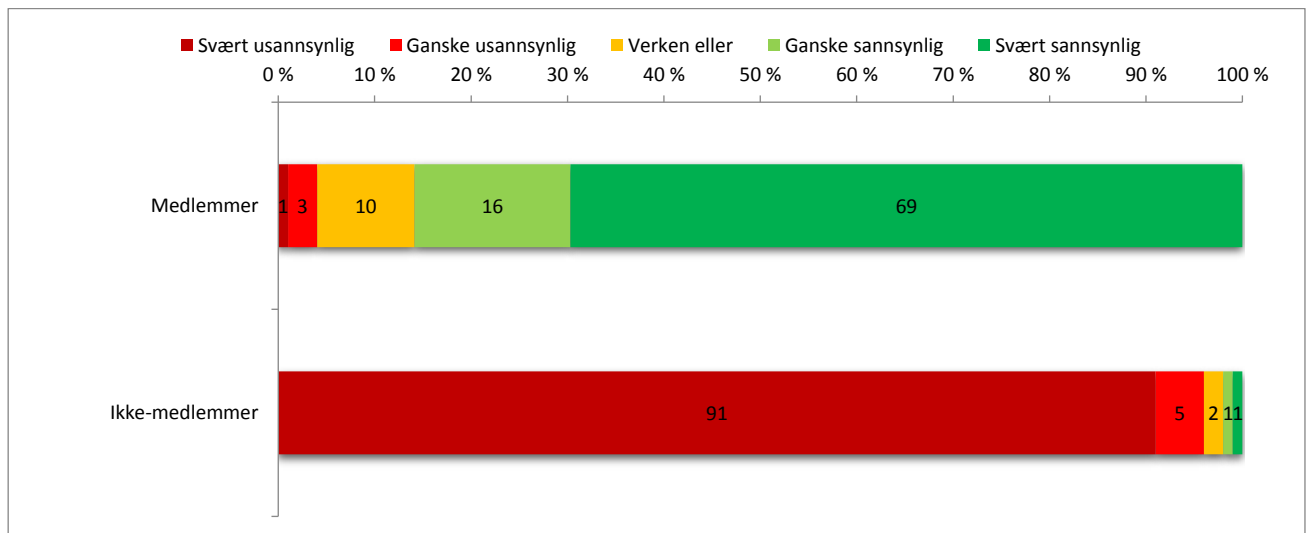
Antall medlemmer forventes å være stabilt de neste 10 årene, men andelen av befolkningen som er medlem forventes å falle fra 72% til 64% - dersom utvikling fortsetter slik den har vært de siste 10 år også de neste 10 årene.

Figur 8 - Lineær framskrivning av trend i medlemsandel per sokn

Publikumsundersøkelsen gir også en indikasjon om andelen av medlemmene som kan være i risikozonen for å melde seg ut:

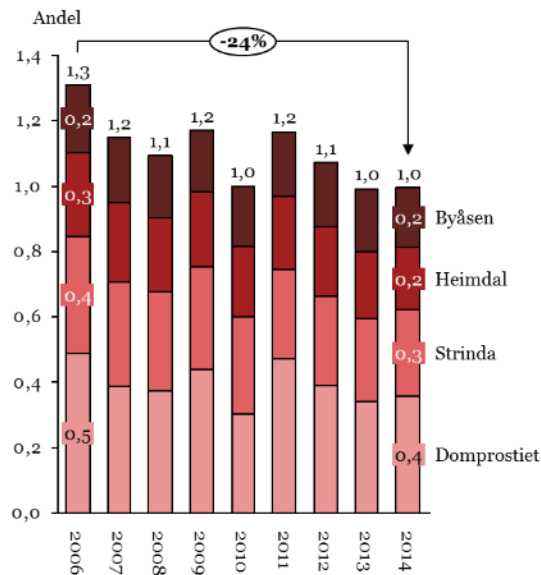
Figur 9 - Holdninger til å medlemskap i Kirken i publikumsundersøkelsen

24% færre går til gudstjeneste enn for 10 år siden

Gudstjenestedeltakelsen har gått stabilt nedover, med unntak for 2009 og 2011 som var bedre år. Nedgangen er på totalt 24%, og det er nedgang i alle prostier. For nærmere detaljer om besøk på ulike typer gudstjenester viser vi til Delrapport 1¹.

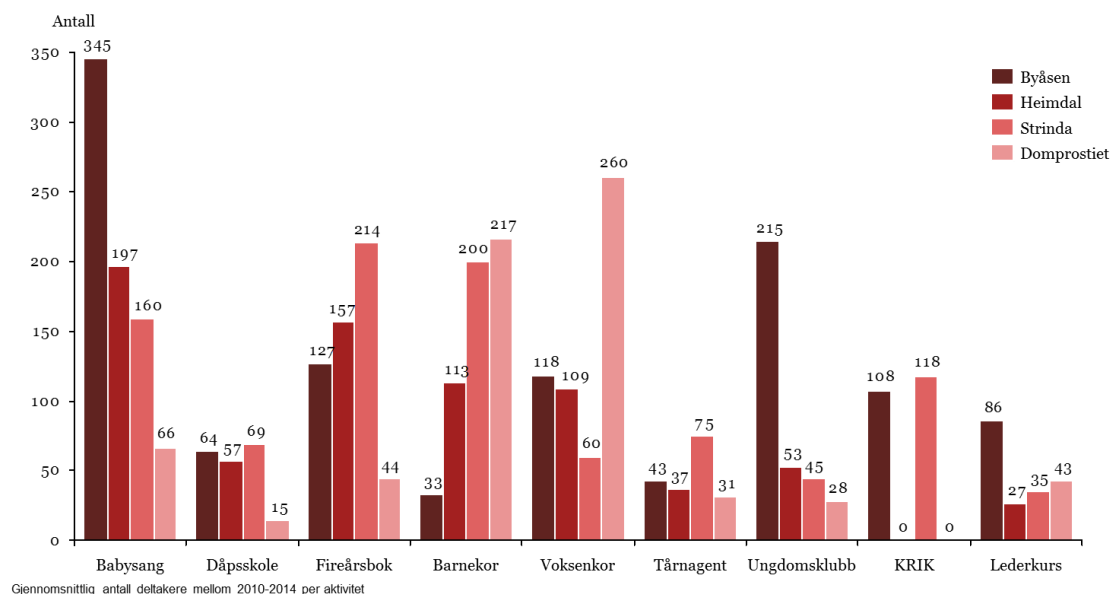
Figur 10 - Gjennomsnittlig gudstjenestebesøk per innbygger

Kirken driver et omfattende arbeid innen trosopplæring og diakoni

Kirken i Trondheim driver et omfattende arbeid innen diakoni og trosopplæring, og tilbudene er spesielt innrettet mot barn og unge og eldre. Figuren nedenfor viser deltakelsen på et utvalg barne- og ungdomsaktiviteter per prosti, som et eksempel. Som man kan se er det stor variasjon i tilbudet mellom prostiene, noe som viser at de enkelte menighetene har valgt å prioritere ulike grupper og aktiviteter.

Figur 11 - Gjennomsnittlig deltakelse på utvalgte barne- og ungdomsaktiviteter per prosti

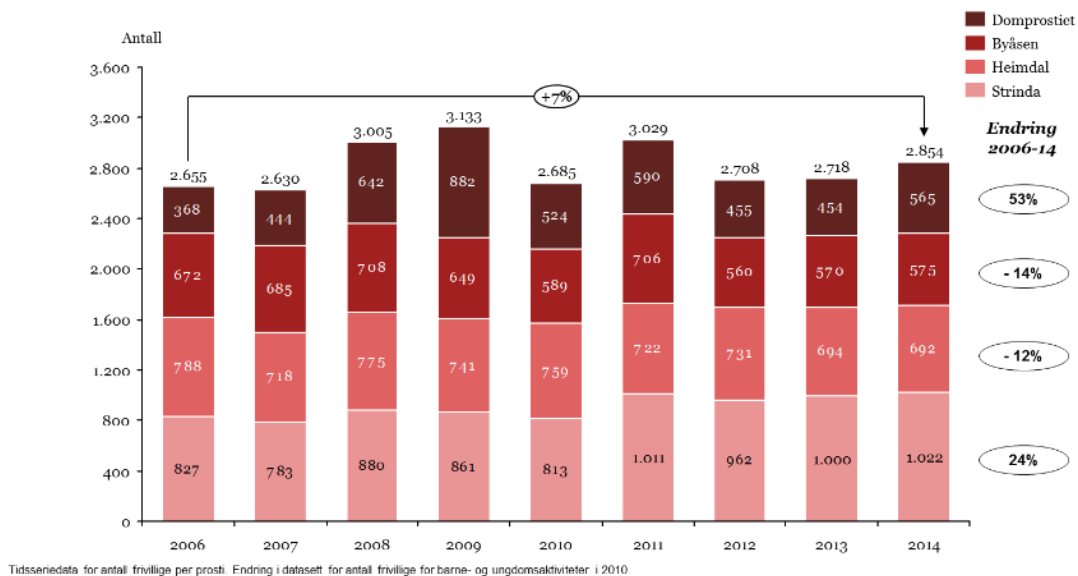
¹ «Delleveranse 1: Befolknings- og samfunnsutvikling i Trondheim», datert 30.03.2016 fra PwC

Det er flere frivillige aktive i dag enn for 10 år siden –men det er store variasjoner

Frivillige er den viktigste ressursen kirken har, ved siden av dyktige og dedikerte ansatte. De siste ti årene har kirken lyktes med å øke antall frivillige med 7%, selv om medlemstallet har vært stabilt. Både Byåsen og Heimdal prosti har dog opplevd nedgang, og den sterke veksten i Domprostiet kan trolig tilskrives prosjektet i Vår Frues kirke. Strinda har også klart en vesentlig økning på 24%, men dette er også den bydelen som har vokst mest; 22% i samme periode. Dette betyr at relativt til befolkningsveksten er det kun Domprostiet som har flere frivillige.

7% økning i antall frivillige, men nedgang i Byåsen og Heimdal

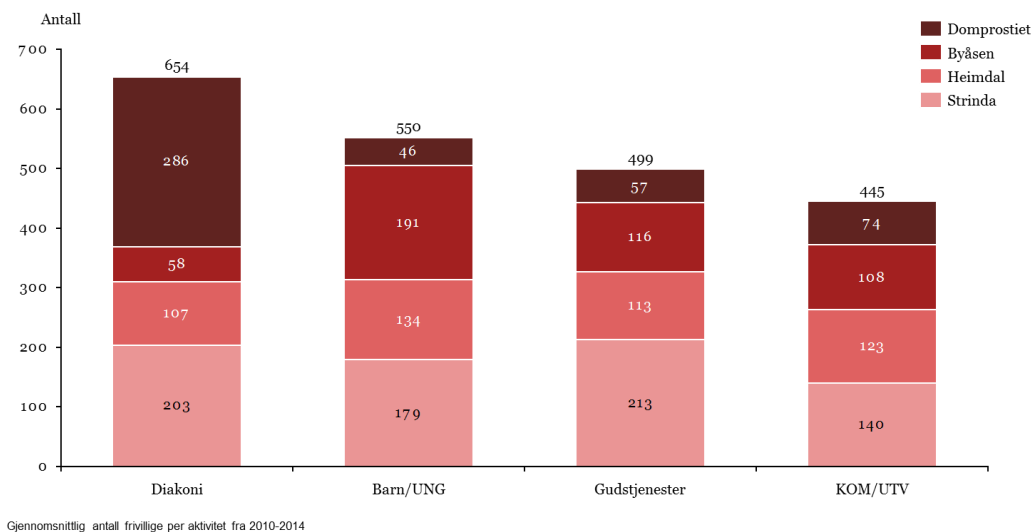
Figur 12 - Antall frivillige per sokn 2006-2014

Frivillige bidrar/brukes forskjellig mellom prostiene

Som man kan se av grafen nedenfor er det ulik bruk av de frivillige mellom områdene; Domprostiet bruker relativt mest på diakoni mens Byåsen på barn og unge.

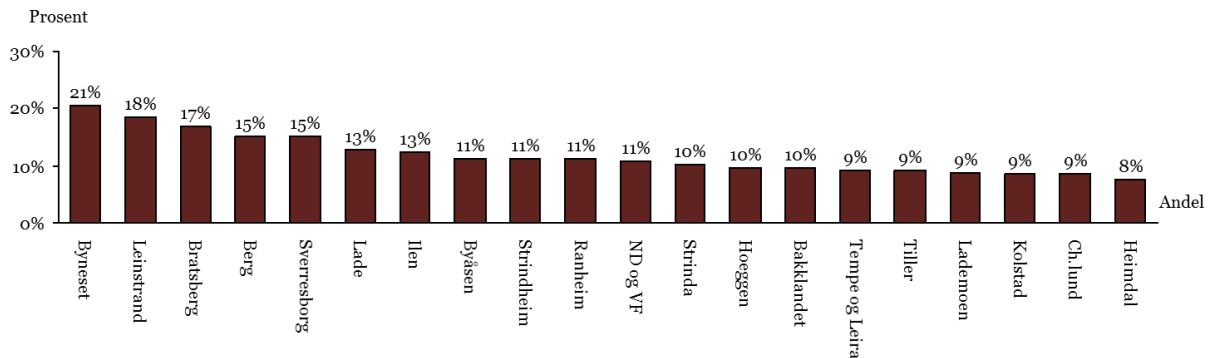
Figur 13 - Bruk av frivillige

Det er bare 12% som avlegger stemme i Kirkevalget

Ved Kirkevalget i 2015 var det bare 12% som avla stemme i Trondheim, men det er store variasjoner internt. Soknene utenfor byen, og de mest etablerte boligområdene, hadde høyest valgdeltakelse med Byneset, Leinstrand og Bratsberg på topp.

Figur 14 - Valgdeltakelse i kirkevalget i 2015

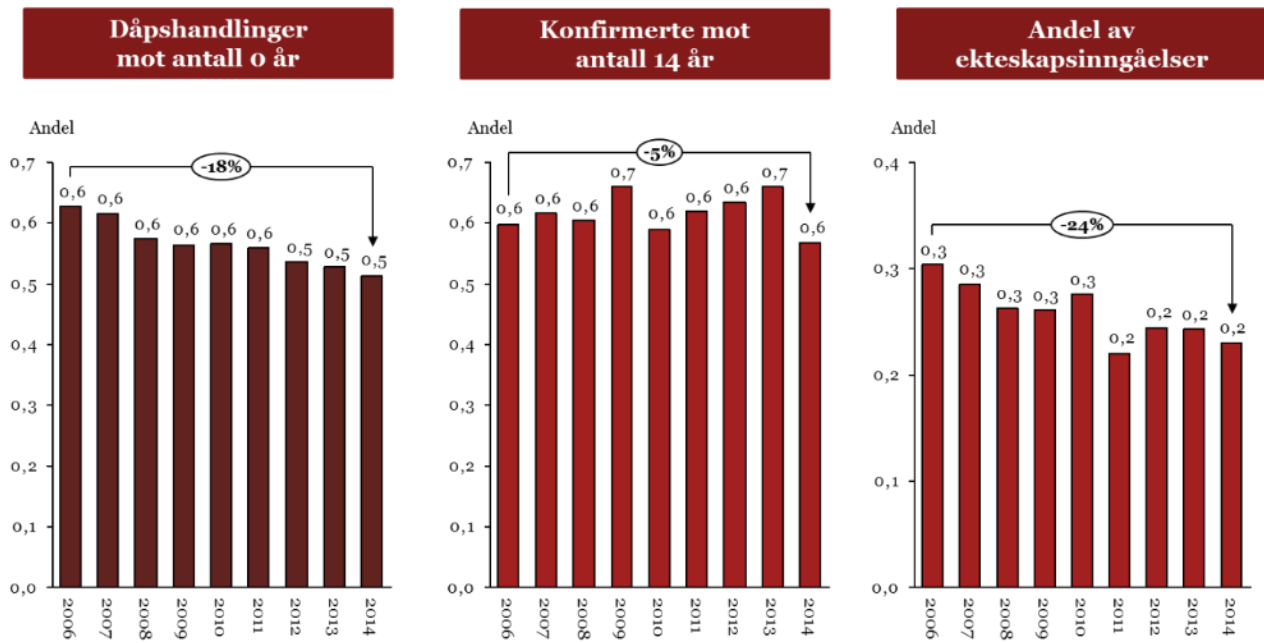
Dåp og vigsel opplever vesentlig nedgang

I en diskusjon av Kirkens rolle i samfunnet er det vanskelig å komme utenom de kirkelige handlingene som er viktige overgangsriter i samfunnet; Dåp, konfirmasjon og ekteskapsinngåelser. Disse kan tolkes som en «siste skanse» for tilhørighet til Kirken, og et visst antall av de som både velger å døpe sine barn, konfirmere seg og gifte seg i Kirken gjør nok trolig dette primært av sosiale/tradisjonstro motiver. Men bruken av Kirken i disse viktige øyeblikkene i livet er tett innvevd i tradisjonen. Desto mer alvorlig er det å se at utviklingen særlig for ekteskapsinngåelser og dåp er sterkt nedadgående.

I figuren på neste side er det estimert hvor stor andel av nyfødte som døpes, andel av 14-åringer som konfirmeres og andel av ekteskapsinngåelser som skjer i Kirken. Dette gir et uttrykk for Kirkens relative rolle i disse ritene. Det er grunn til å stille spørsmål ved hva de langsiktige konsekvensene for Kirken er at 24% færre i dag velger å gifte seg i Kirken og at 18% færre velger å døpe sine barn enn for 10 år siden.

Det er ikke noen signifikant nedgang i antall konfirmasjoner – noe som må sies å være meget positivt.

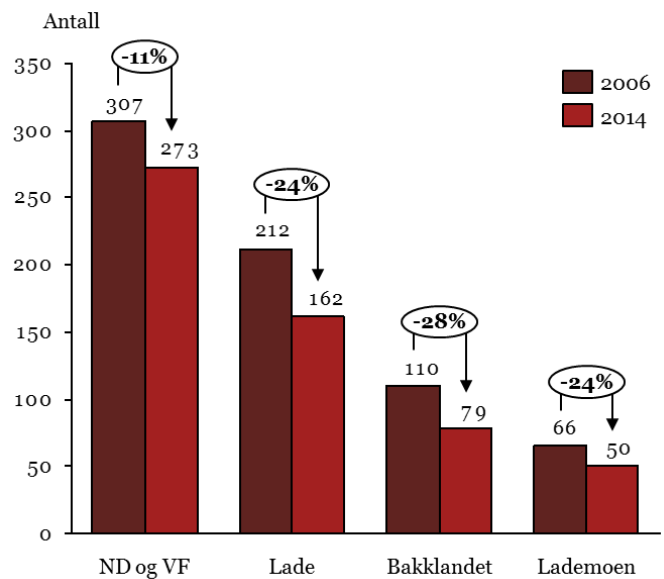
Figur 15 - Utviklingen i kirkelig handlinger relativt til befolkningsstørrelse

Figur 16 - Utvikling i antall kirkelige handlinger per sokn

Nedgangen i kirkelige handlinger skjer i alle prostier unntatt Byåsen som er helt stabil.

Det er vesentlig variasjon fra sokn til sokn, og som eksempel kan nevnes at Nidaros Domkirke og Vår Frue har mindre enn halvparten så sterk nedgang som øvrige prostier. En mulig årsak til dette er at Nidarosdomen foretrekkes som seremonikirke.

Nye utfordringer og nye muligheter krever

prioriteringer

Kirken må være der folk er

Fellesrådet er opptatt av å se kirkestrukturen i sammenheng med flere utviklingstrekk i byen og utviklingsbehov innad i kirken, det være seg;

- utvikling innen kommunestrukturen - herunder bydelsutvikling knyttet til arealplan for kulturarenaer, skolekretser og andre naturlige samarbeidsområder,
- befolkningsvekst og behov for kirkebygg,
- utnyttelse av kirkebygg – herunder kontakt med befolkningsgrupper i relasjon til våre egne mål om økt tilslutning
- soknestruktur og ressursbruk hos ansatte og frivillige.

Kirken må med andre ord være der folk er, kommunisere gjennom relevante kanaler og bruke ressursene riktig om Kirken skal lykkes med å vekke og nære det kristelige liv.

Samordning på tvers av dagens soknegrenser kan gjøre det lettere å realisere nye kirkebygg

En del av det at kirken må være der folk er at det må finnes hensiktsmessige bygg, og da spesielt kirkebygg, for aktiviteten. I dag er det i flere deler av byen utfordringer med både kvalitet og kapasitet på enkelte kirker. Spesielt prekær er situasjonen på Charlottenlund. En samordning av aktivitet på tvers av dagens soknegrenser kan gjøre det enklere å gjøre gode beslutninger om riktige investeringer og disponeringer av bygningsmasse og kirker, og potensielt gjøre det enklere å få realisert nye kirkebygg.

Dette nevnes konkret i svar på utfordringsnotatet fra Ranheim menighet:

«Med hensyn til hele kirkebyggesaken Charlottenlund ville det være en styrke å ha ett menighetsråd i stedet for to både i tenkingen omkring hva slags kirke som skal bygges og hvor den skal ligge.»

For eksempel kan spesialisering gjennom satsinger som spiller på fordeler og særtrekk ved enkelte kirker være en del av en slik tenkning; noen kirker er for eksempel særlig godt egnet til musikk eller seremonier, mens andre har sin styrke i arbeidet med barn og unge.

Kirken må oppleves relevant for befolkningen

I mai 2016 ble det gjennomført totalt 802 intervju i Trondheim kommune med innbyggere 15 år eller eldre. Datamaterialet er vektet i forhold til offisiell statistikk om kjønn og alder for å sikre representativitet. Undersøkelsen ble utført av Norfakta.

Undersøkelsen la vekt på følgende elementer:

1. Kjennskap til ulike kirkelige aktiviteter
2. Mulige tiltak for å øke oppslutningen om gudstjenester
3. Personlige holdninger
4. Holdninger til Kirken som organisasjon

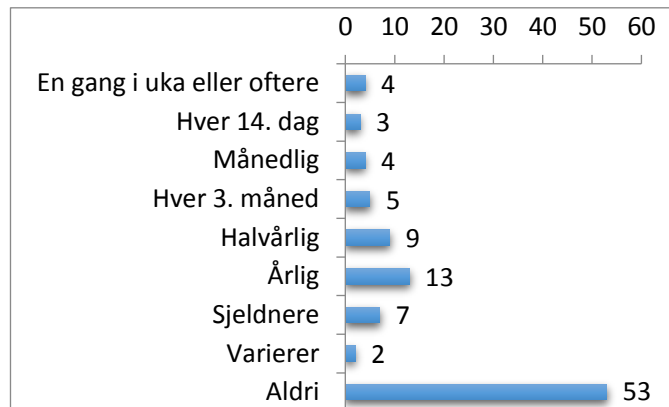
5. Medlemsutvikling

Hovedkonklusjonene fra undersøkelsen var disse: (direkte sitat fra Norfaktas rapport i kursiv)

Adferd

4 prosent av befolkningen deltar ukentlig på en eller flere kirkelige aktiviteter utenom dåp, konfirmasjon, bryllup og begravelse, mens i løpet av en måned utgjøre denne andelen 11 prosent. Dette utgjør ca 6.100 personer per uke og knapt 17.000 personer 15 år eller eldre i løpet av en måned. Det er en klar overvekt av kvinner og eldre (45 år eller eldre) som deltar mest aktivt på kirkelige aktiviteter.

Figur 17 - Deltakelse på kirkelige aktiviteter

Kjennskap

Undersøkelsen avdekker lav kjennskap til mange av Kirkens aktiviteter. Dette gjelder for alle aktivitetene vi målte i denne undersøkelsen og det gjelder også for segmentet med størst potensial. For å kunne øke Kirkens omdømme er det grunnleggende at kjennskapen til aktivitetene økes. For enkelte aktiviteter, som for eksempel trosopplæring er behovet spesielt stort på dette punktet.

Mulige tiltak for å øke deltakelsen på kirkelige aktiviteter

Enkeltelementet som framstår som det klart mest effektive tiltaket er invitasjoner fra familie og venner. For gruppen med potensial framstår dette som en meget effektiv metode. Isolert sett virker tiltak som å flytte tidspunkt for gudstjenester, tilbud om eksperimentelle gudstjenester og flere kulturelle innslag i gudstjenestene lite effektive, men i kombinasjon med invitasjoner vil dette ha et klart potensial. Analysene viser at en kombinasjon av tilbud om eksperimentelle gudstjenester og flere kulturelle innslag kan være en fin kombinasjon.

Personlige holdninger

Det er et flertall i befolkningen som foretrekker kirkelig bryllup, dåp og konfirmasjon, men her viser segmentet med potensial svært ulike verdier i forhold til segmentet med begrenset potensial. I gruppen med begrenset potensial er det svært mange som IKKE foretrekker kirkelig bryllup, dåp og konfirmasjon.

Det er hyggelig å kunne konstatere at det er mer enn nok folk som er villige til å delta i frivillig arbeid. Spesielt hyggelig er det å se at mange unge er interessert i delta med frivillig arbeid. Her gjelder å sette inn de riktige tiltakene for å utløse dette potensialet. Det uttrykkes størst interesse for å delta i frivillig arbeid med omsorgsarbeid og arbeid med integrering av flyktninger.

Holdninger til Kirken som organisasjon

Ser en på befolkningen som helhet, er holdningene til Kirken noe distansert. På viktige verdier for Kirken som "Åpen og inkluderende", "Omsorgsfull" og "Er godt fornøyd med arbeidet som Kirken utfører" er skåren i befolkningen som helhet lavere enn ønskelig. Også i segmentet med potensial er ikke skåren på disse verdiene mer enn akseptabel. Det er ikke noe utbredt ønske om at Kirken skal være mer tydelig i samfunnsdebatten. Både befolkningen som helhet og segmentet med størst potensial uttrykker at Kirken markedsfører

sine aktiviteter for dårlig. Det er et tydelig signal fra hele befolkningen at en digital tilgang til omsorgspersoner i Kirken er ønskelig.

Medlemsutvikling

Kirken i Trondheim må kortsiktig fremdeles forvente en nedgang i medlemstallet.

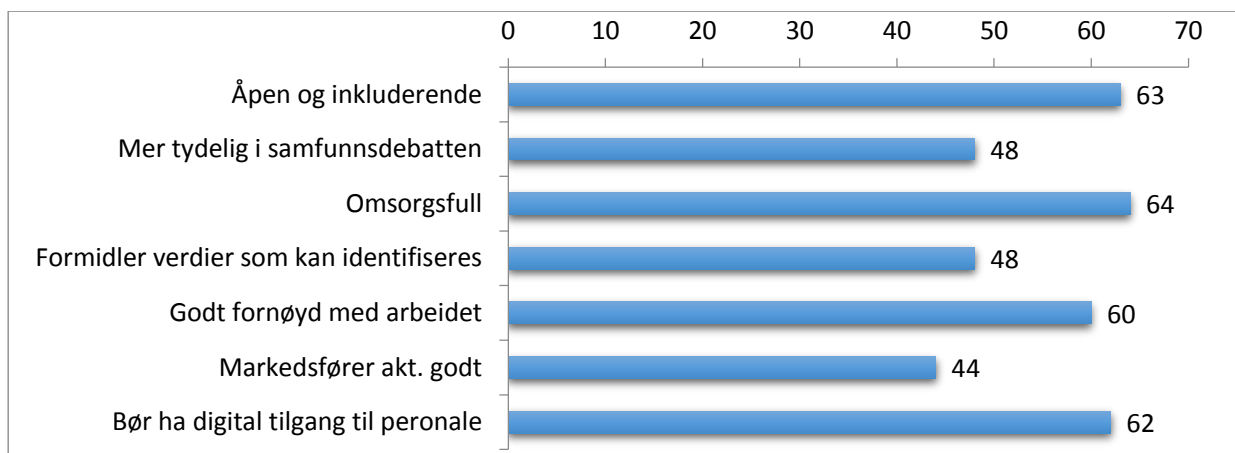
Digitaliseringen som kommunikasjonsutfordring – og mulighet

Bruken av digital kommunikasjon og sosiale medier har utviklet seg i rekordfart det siste tiåret. Det utvikles stadig nye plattformer, men Facebook holder stand med klart flest aktive brukere. De nyeste tallene fra Ipsos' tracker om sosiale medier (Q4'16) viser at nesten 3,3 millioner nordmenn nå har en Facebookprofil. Mest interessant er det kanskje at hele 2,7 millioner, altså to tredjedeler av befolkningen, bruker tjenesten daglig. Selv om Facebook er mest brukt av aldersgruppen 18 – 39 år har også 69% av innbyggerne over 60 år egen profil på plattformen. Dette gjør Facebook til den klart bredeste kommunikasjonsplattformen i dag. Med lave priser for sponing og gode verktøy for målretting er Facebook også svært godt egnet til å nå bestemte målgrupper. Snapchat er det sosiale mediet som vokser mest i Norge og har nå ca 2,2 millioner norske brukere. Her er imidlertid andelen brukere over 60 år langt lavere.

Den stadig økende tidsbruken på sosiale medier bidrar naturlig nok til at andre kommunikasjonskanaler over tid mister noe av sin gjennomslagskraft. Aldersfordelingen på sosiale medier og den stadige økte bruken kan også ventes å ha konsekvenser for Kirken. Dersom Kirken ikke proaktivt utvikler kompetanse og systemer for bruk av sosiale medier kan denne utviklingen bidra til å forsterke den negative trenden med nedgang i medlemsandel og deltakelse i kirkelige aktiviteter. På den andre siden gir sosiale medier muligheter til å nå grupper som tradisjonelt ikke er aktive i Kirken. Det ser vi for eksempel ved at 12 000 fulgte åpningsgudstjenesten fra Kirkemøtet 2017 direkte på Facebook. Samtidig tok Kirkemøtet 2017 dette innover seg gjennom å vedta «Kirkens digitale satsing og medlemskommunikasjon». Her fremheves behovet for satsing på sosiale medier, gjerne gjennom de «små dryppene i hverdagen, disse postene som er tilpasset SoMe-kanalene: filmsnutter, sitater fra prekener, bibelvers, bønner og salmer.» De som lykkes i sosiale medier kjennetegnes ved at de mestrer formatet. Lykkes man med å treffe «en nerve» blant målgruppen kan en oppnå stor spredning raskt, med relativt små ressurser.

Publikumsundersøkelsen gir indikasjoner på at både bedret markedsføring og «digital tilgang» er viktig for befolkningen:

Figur 18 - Holdninger til Kirken i publikumsundersøkelsen

Det er flere eksempler på vellykkede aktiviteter også i kirkesammenheng. Dette gjelder for eksempel menigheter med aktive facebooksider, tilgjengelig nettprest og direkte sending av gudstjenester eller

prekener på facebook. Mange private religionsformidlere har også tatt i bruk sosiale medier, for eksempel gjennom historie- og bloggformidlingsplattformen MyStory.me.

Digitaliseringen gir også utfordringer og muligheter knyttet til ofring og kollekt. Bruken av kontanter synker stadig og i en forbrukerundersøkelse Respons Analyse har utført for SpareBank 1 sier 50 prosent at de sjelden eller aldri tar ut kontanter. 6 av 10 unge sier samtidig at de sjelden eller aldri betaler kontant. Kirkelig fellesråd i Trondheim har allerede tatt denne utfordringen på alvor og innført Vipps som mobilbetalingsplattform.

Nye diakonale satsinger går på tvers av dagens soknegrenser

Det foregår et utviklingsarbeid mht diakonal satsing i Trondheim, med bakgrunn i Mål og strategiplanen for Kirkelig fellesråd i Trondheim. I mål og strategiplanen forslås det en utvikling hvor man tydeliggjør en satsning overfor grupper i befolkningen. I mål og strategiplanen er slik søken etter identifisering av grupper antydning at det kunne skje etter to spor, som mer er å forstå som hjelpeverktøy i en fremstilling;

1. **Livets gang** hvor alder danner grunnlaget for fokus i utviklingsarbeidet – her har det over tid også fra kommunalt hold vært løftet frem interessen for bl.a. å satse på barn og unges oppvekstvilkår.
2. **Livets hendelser** hvor situasjoner i det levde liv kan danne grunnlag for fokus – man kan være fattig uavhengig av alder, man kan være i sorgsituasjoner uavhengig av alder, man kan være ny i byen som flyktning eller tilflytter både som ung og voksen.

Poenget med dette har vært å finne en base for å fornye og tydeliggjøre både menighetenes og fellesrådets innsats i bymiljøet.

Det er foreslått fire satsingsområdet for det diakonale arbeidet:

1. Tiltak mot sosial urettferdighet
2. Gode oppvekstvilkår for barn og unge
3. Kirke og helse
4. Frivillighet

Kirkelig fellesråd ønsker at disse tiltaksområdene skal inkluderes i revidert Mål og strategiplan for 2017-2020.

Disse 4 satsingene kan sees i sammenheng med diskusjonen om å gi byovergripende spesialiserte roller til enkelte menigheter og kirker.

Enkelte menigheter i Trondheim har gjort seg tanker om å profilere seg på særlige områder, f.eks. som barnas katedral i Lademoen, ungdomskatedralen i Ilen eller Tempe kirke som studentkirke. Kirkevergen ser positivt på at enkeltmenigheter viser slike initiativ slik at kirke-/menighetstilbudet i byen kan nå ut til grupper i befolkningen som ikke nødvendigvis opplever kirkens tilbud helt relevant for seg i dag. Det er samtidig en utfordring hvordan kirkevergen og fellesrådet forholder seg til de enkelte menigheters egendefinerte posisjoner – og det gir også muligheter for at enkeltmenigheter kan ta roller utover egne soknegrenser.

En slik spesialisering betyr at man tenker seg tilbud som rettes mot målgrupper utover en geografisk dimensjon og dermed går på tvers av soknegrensene, noe som gjør at disse grensene får mindre betydning for byens befolkning. Over tid vil dette også påvirke ansatte og folkevalgte, og de enkelte kirkene vil i større grad enn i dag oppleve at folk oppsøker dem ut i fra spesielle tilbud enn geografisk

tilhørighet. Domkirken har i alle år opplevd dette gjennom sin funksjon som katedral, nasjonalhelligdom og sin særlig rike musikkvirksomhet.

Et sentralt spørsmål i et sånt tilfellet blir hvorvidt hver enkelt menighets tilbud få utvikle seg som egne «satellitter» markedsført som selvstendige identiteter med egne logoer, eller er det behov for å samle alle under en felles identitet som Den norske kirke i Trondheim? Hva er riktig i møtet med målgruppen?

Større behov for interkulturell og interreligiøs dialog

Kirkelig Fellesråd i Trondheim vil at det norske samfunnet skal holdes sammen av åpenhet og respekt for forskjellighet. I en situasjon med økende mangfold, er dialogen den eneste farbare veien. Dialog hindrer utestengelse og frustrasjon. Slik er dialogarbeid forebygging av vold og kriminalitet.

Kirkelig fellesråd i Trondheim, Nidaros bispedømmeråd og organisasjonen Areopagos¹ har fremmet forslag om å opprette et religionsdialogsenter i Trondheim med Trondheim kommune som samarbeidspartner.

Målsetningen med etableringen vil være:

1. å etablere konstruktive møteplasser for tros- og livssynsdialog
2. å være et ressurs- og kompetansesenter innen tros- og livssynsfeltet i Trondheim
3. å bidra til økt kunnskap om, og respekt for, hverandres tro og livssyn.
4. å bidra til dialog mellom det ny-åndelige miljøet og Den norske kirke, og skape rom for stillhet og kristen spiritualitet
5. å forebygge radikaliserings og ekstremisme innenfor religiøse grupper ved å bidra til inkludering og synlighet

Et religionsdialogsenter vil være en virksomhet som jobber på tvers av soknegrensene, med høy grad av relevans for den religiøse, kulturelle og sosiale dialogen i de enkelte menighetene.

Store ambisjoner kan bli store løft for små organisasjoner

Alle involverte råd og frivillige, både fra «fellesrådslinjen» og «prestelinjen» har store ambisjoner for Kirken i Trondheim. Og ikke minst har Bystyret klare ambisjoner for bl.a. det diakonale arbeidet. Samlet sett skaper disse utfordringene, mulighetene og ambisjonene et behov for økte ressurser; både i forståelsen penger, stillinger, kompetanse og frivillige. Kirken må prioritere ressursene slik at det er mulig å oppnå ønsket utvikling mot disse ambisjonene. Dette betyr i praksis at det «aldri» er nok ressurser til å oppfylle alle mål, ambisjoner og ikke minst drømmer. Og konsekvensen av dette er at alle beslutninger er en beslutning om å prioritere ressurser.

Kirken i Trondheim er i dag delt inn i 20 (21 med Klæbu) sokn av svært varierende størrelse, og det er vanskelig å se for seg at de minste soknene klarer store løft eller omlegginger i aktiviteten for å nå de målsetningene som er løftet frem av bla. Fellesrådet. Og med de utfordringer med å vekke og nære det kristelige liv vi ser i dag, trengs det større ressurser til soknet, en større nærhet mellom menighetsråd og reell daglig ledelse for soknet. Dette kan trolig ikke realiseres med soknestrukturen slik den er i dag og man må se etter den beste måten å sikre sokn som har både evne til å legge strategier og til å gjennomføre dem.

Kjennetegnene på sokn som har denne styrken er trolig:

- kompetent og tilstedeværende daglig ledelse av menigheten slik at alle ressurser kan koordineres i felles retning, og sikre at ansatte i fellesråds- og prestelinjen jobber samordnet
- robuste staber med både utviklings- og gjennomføringskraft
- ressurser til å rekruttere og lede frivillige
- kompetanse innen utviklings- og kommunikasjonsarbeid; både «analogt» og «digitalt»

Samtidig som ambisjonen om å styrke menigheten er det en viktig balansegang opp mot hva som fortsatt er naturlig å organisere i fellesskap. For eksempel er det trolig hensiktsmessig ressursbruk at kompetanseutviklingen innen fagområdene bør ligge som fellestjenester i fellesrådet. I prosessen fremover bør det drøftes hvilke kompetanser er soknet tjent med ligger sentralt hos arbeidsgiver (fellesrådet) og hvilke kompetanser er soknet tjent med ligger lokalt i den enkelte stab. Det kan forstås som en del av Kirkevergens/fellessrådets ansvar og rolle i å rekruttere-utvikle- og organisere kompetanse i soknet i kraft av å være arbeidsgiver. Dette er et tema i balanseringen mellom lokalt selvstyre over ressurser for å kunne utføre de oppgaver som menighetsrådene bestemmer, og den felles kompetanseutviklingen som skjer og som trolig bør skje gjennom samhandling/organisering på tvers - uavhengig av soknestørrelsene.

Kirkemøtet ønsker å styrke menigheten

Kirkemøtet har også drøftet organisering av menighetene i flere dimensjoner:

- Kirkemøtet mener at alternativet med samordnet arbeidsgiverorganisering vil bidra til at Den norske kirkes struktur forenkles, at det vil åpne for samordnet strategi og vurderinger av bruk av ressurser, og at det vil forebygge og løse konflikter.
- Kirkemøtet mener også at menighetsrådenes virksomhetsansvar må tydeliggjøres.
- Kirkemøtet mener at all virksomhet i soknet bør inkluderes i styrings- og ledelsesansvaret for soknets organer, og at det bør etableres ordninger for daglig ledelse som også inkluderer prestedtjenesten. Kirkemøtet mener at biskopen/bispedømmerådet må delegere arbeidsgiverfunksjoner til en daglig leder som er forpliktet på føringer gitt av soknets organer.

Alle disse punktene peker i tilsvarende retning som dette dokumentet gjør; mot sterkere menigheter med reell daglig ledelse og som kan ta større ansvar enn i dag.

Forslag om revidert soknestruktur

Menigheten som grunnenheten i kirken bør styrkes

En grunntanke for dette forslaget er at alle sokn skal være store nok til å fungere mest mulig selvstendig samtidig som at fellesrådet løser de oppgaver som er naturlig å løse i fellesskap, for eksempel kompetanseutvikling, administrative funksjoner, støttefunksjoner, sentralbord m.v. Menighetene på sin side må kjennetegnes av at det er;

- store nok til å ha dedikerte heltidsstillinger i størst mulig grad
- danne fagmiljø; mer enn 1 person i alle stillingskategorier (diakoni, trosopplæring, prest)
- store nok til å kunne ha reell daglig ledelse som en egen rolle

Dette vil bidra at soknene kan ha reell utviklingskraft til å utvikle og gjennomføre de riktige strategiene for sitt sokn samtidig som at felles satsinger og utviklingsprosesser kan organiseres gjennom fellesrådet.

Størrelse

Ressurser til menighetene i Trondheim tildeles fra Kirkelig Fellesråd etter to parametre; Antall kirker og antall medlemmer hvor disse to faktorene i dag teller like mye. Det innebærer at om vi skal oppnå en ressursituasjon som tillater de målene vi har for selvstendige robuste sokn må de være av en viss størrelse. For dette arbeidet har vi tatt utgangspunkt i at det bør være minimum 10 000 medlemmer som hovedregel.

Soknene bør gjenspeile naturlige geografiske områder i dag og i fremtiden

Soknestrukturen er satt over lang tid, mange med over 100 år lang historie. Historien har helt klart en verdi, men samtidig har byen endret seg, både gjennom fortetting og flytting av tyngdepunkt. Det som før var land har blitt by (se f.eks. bildene av Kystad innledningsvis)..

Det er deler av byen hvor de gamle soknegrensene kan oppleves som unaturlige. For eksempel kan det gjelde grensegangen mellom Ilen og Sverresborg. Andre plasser er det etablert så sterke samarbeidsrelasjoner at soknegrensene i dag har begrenset effekt, f.eks. mellom Ranheim og Charlottenlund.

Andre deler av byen har i dag en befolknings sammensetning som gjør at kirkelige arrangementer er lite besøkt, f.eks. Baklandet med Møllenberg.

De soknegrensene som er resultatet av eventuell endringsprosess nå må være tilpasset dagens situasjon og ikke minst forventet utvikling de neste 20-30 årene, som er så langt vi har estimerer.

Eksempler på etablerte samarbeid

Fra prosessen med utfordringsnotater våren 2016 så vi blant annet at det er etablert sterke samarbeidsrelasjoner på tvers av soknegrensene i dag.

Fra Ranheim: Ranheim og Charlottenlund menighet, «godt samarbeid» iflg dem selv:

- «Felles stab
- Nært integrert med tanke på tjenester.
- Trosopplæringen helt integrert.
- Fellesmøte menighetsrådene
- Felles menighetsfest
- Deltar i felles gruppe i forbindelse med kirkebyggsaken Charlottenlund»

Endringsomfang for å frigjøre ressurser

I tillegg til at det frigjøres ressurser gjennom økt bruk av heltidsstillinger, samling av oppgaver m.v. så kan det tilføres ressurser til soknene dersom det skal være mulig å flytte ressurser fra soneledelse og noe mindre administrativt arbeid til menighetene.

Færre sokn gir færre menighetsregnskap å føre, færre sokn gir mindre ledelsesoppgave for sonelederne og færre sokn gir et mindre Fellestråd. Og ikke minst gjør større og mer ressurssterke sokn at dynamikken mellom Menighetsråd og Fellestråd kan bli enda bedre.

For å frigjøre disse ressursene gjennom færre sokn må det være vesentlig færre sokn for å muliggjøre å fjerne soneledernivået. Estimerer tilsier at en reduksjon til under 10 sokn er nødvendig for å frigjøre 4-6 heltidsstillinger hvor ressursene da kan overføres til soknene og/eller til felles utviklingsressurser.

Utfordringer med å slå sammen sokn

En soknesammenslåing vil kunne oppleves som en relativt dramatisk endring i gamle strukturer, og potensielt relasjoner. Og det er derfor naturlig at det er motstand mot en slik endring. Sokneinndelingen er en struktur som i hovedsak har lagt fast i Trondheim, med unntak av opprettelsen av Sverresborg Menighet på 70-tallet, Berg på 90-tallet, delingen av Heimdal og Tiller og sammenslåingen av Vår Frue og Nidarosdommen på 1990-tallet.

I en eventuell videre dialogprosess er det viktig at det nettopp legges opp til en bred medvirkning fra soknene sin side i arbeidet for å sikre at alle relevante forhold er belyst og håndtert best mulig.

Presentasjon av de 9 foreslåtte soknene

I det videre vil det kort beskrives de 9 foreslåtte soknene, med kart, oversikt over estimerte stillingsressurser fordelt på det enkelte sokn, samt en kort diskusjon om styrker og svakheter med det foreslåtte soknet. Merk at både kart og stillingsoversikter er skissemessige, og at stillingsoversikten heller ikke inkluderer økte ressurser som følge av flytting av stillingsressurser fra Kirkevergens stab (avdelingsledere og eventuelt effektiviserte støttefunksjoner) og ut i soknene.

Tabellen på neste siden oppsummerer forslaget og viser et grovt estimat for antall innbyggere, medlemmer og kirker og kapell.

Som man kan se av tabellen gir dette relativt jevnstore sokn, og bare 2 av de nye soknene er vesentlig større enn dagens Byåsen sokn. Størrelsen, målt i antall medlemmer, er derfor trolig ikke problematisk i seg selv. Byåsen er en velfungerende og aktiv menighet.

MULIGE NYE SOKN	INNBYGGERE	MEDLEMMER	KIRKER OG KAPELL
BYÅSEN	19 932	14 910	1
SVERREBORG + DELER AV ILEN	13 508	9 217	3 + 1
NDVK + DELER AV ILEN	14 656	8 912	4
BAKKLANDET + LADEMOEN + LADE	21 042	13 571	3 + 1
BERG + STRINDA + STRINDHEIM	28 515	19 578	3
CHARLOTTENLUND + RANHEIM	19 683	14 927	2
TEMPE + HOEGGEN + BRATSBERG	21 912	16 388	3 + 1
TILLER + KLÆBU	16 552	14 771	2
BYNESET + HEIMDAL + KOLSTAD + LEINSTRAND	33 073	23 828	4
ALTERNATIVE LØSNINGER SOM HAR VÆRT VURDERT			
LADE + STRINDHEIM	14 531	10 423	2
BAKKLANDET + LADEMOEN	15 513	9 661	2 + 1
BERG + STRINDA	19 513	13 065	2
SVERRESBORG + ILEN	17 788	11 898	4
ILEN + BYNESET	11 579	7 903	3
TILLER + KLÆBU + LEINSTRAND	21 158	16 301	3

Felles for alle forslagene er at de må ikke anses å være ferdig utredet. Dette er skisseforslag for videre utvikling, analyse og ikke minst drøfting med soknene. I det videre er kun skissert hovedalternativ beskrevet, ikke de som ovenfor er omtalt som «alternative løsninger som har vært vurdert».

De foreslåtte 9 nye soknene ble drøftet overordnet i fellesrådets møte 7. desember. Det er i beskrivelsen av de enkelte nye soknene tatt med noen momenter fra fellesrådsmøtet for å bidra til et nyansert og rikere bilde av utfordringer og muligheter med de enkelte foreslåtte sokn. Dette må ikke oppfattes som presise referat fra møte/gruppearbeidet, ei heller var gruppearbeidet formalisert eller forberedt på noe vis.

Byåsen

Byåsen foreslås videreført som i dag da menigheten allerede er av en størrelse som sikrer en robust organisering. Byåsen har også vist evne til et rikholdig tilbud til innbyggerne i soknet.

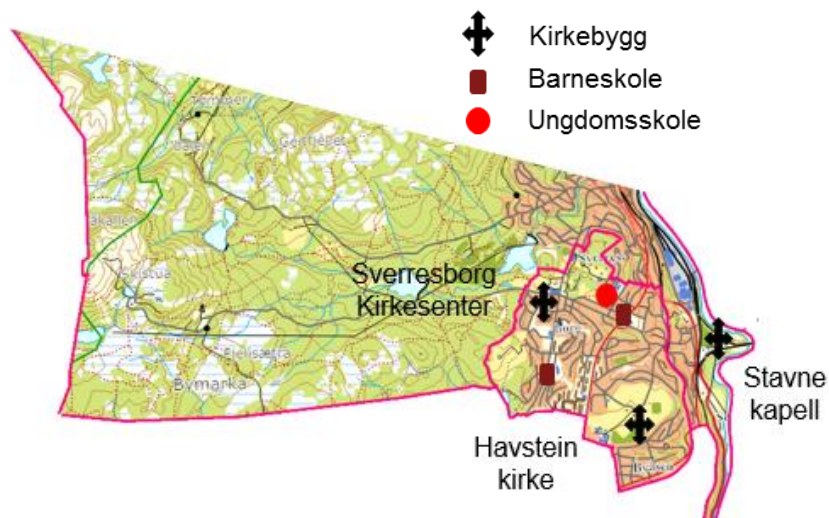
Det har dog vært diskutert justeringer av soknegrense mot Sverresborg sokn, men dette er ikke prioritert analysert videre i denne omgang. Byåsen menighet påpeker selv at det kan være krevende at skolegrenser ikke harmonerer med soknegrenser i forbindelse med trosopplæringsarbeid. Byåsen peker på at færre sokn kan medføre redusert ressursbruk til administrative oppgaver og at frigjorte ressurser bør flyttes til «operative» årsverk.

Sverresborg + deler av Ilen

Ilen er en liten menighet plassert mellom Sverresborg i vest og NDVK i øst. På begge side er grensene vanskelig å sette absolutt. I tillegg er Sverresborg menighet av moderat størrelse. Det foreslås derfor å dele Ilen mellom Sverresborg og NDVK, hvor Ilen Kirke legges i NDVK. Skissert grense mellom Sverresborg og NDVK er Schnitlers vei slik at midtre og øvre deler av Steinberget/Sverresli tilfaller Sverresborg sammen med Fagerlia og Hammersborg.

Det har også vært diskutert justeringer av soknegrense mot Byåsen sokn, men dette er ikke prioritert analysert videre i denne omgang. Opprinnelig var Byåsen foreslått som en del av dette soknet, men diskusjonen i Fellesrådet var klar på at det soknet ville blitt for stort.

Det er i dag etablert en rekke samarbeidsrelasjoner mellom Ilen og Sverresborg, både innen trosopplæring, spesielle gudstjenester og øvrig barne- og ungdomsarbeid. En del ungdommer tilhørende Ilen trekker i dag til Sverresborg for å være med på aktiviteter der.

Dette forslaget ble ikke diskutert i Fellesrådsmøtet 7. desember siden det på det tidspunktet ble diskutert sammenslåing Byåsen + Sverresborg.

Utfordringer med dette forslaget;

- Fortsatt krevende å definere naturlige soknegrenser i Ila/Steinberget
- Sverresborg kirkesenter kan ha for liten kapasitet i noen tilfeller, både hva gjelder seremonirom og kontorer

Nidaros domkirke og Vår Frue + deler av Ilen

Som nevnt tidligere foreslås deler av Ilen lagt til NDVK, og at Ilen Kirke inngår i det nye NDVK. NDVK mangler i dag en typisk soknekirke siden Nidarosdomen er en storskala seremonikirke mens Vår Frues kirke brukes av Bymisjonens prosjekt. Ilen Kirke kan dermed fylle et hull i et integrert tjenestetilbud i Midtbyen, en rolle Salem delvis dekker i dag – men da utenfor Den norske kirke.

Det har også vært diskutert justering av soknegrenser mot Berg og Baklandet sokn, men dette er ikke prioritert analysert videre i denne omgang.

Drøftelsen av dette soknet i gruppearbeid i Fellesrådet 7. desember 2016:

- Naturlig geografisk enhet
- Fordeler av å samle ressursene for å bli mindre sårbar, redusere slitasje, større faglig miljø, faglig sterkere, forplikter mer.
- Ønskelig med flere hele stillinger
- Fordele ressurser, eksempelvis prester
- Mye å lære av hverandre – utfylle hverandre
- Utfylle hverandre – vi har hver vår styrke. I dag har hvert sogn tilbud som kan bli felles i et sammenslått sogn.
- Samle de diakonale tilbudene
- Behov for diakon med ungdomsprofil i midtbyen
- Ser synergier, også på kirkebygg – «kvalitet på en ny måte»
- Hvordan bruke Hospitalskirka? – f.eks. mindre grupper, barn, ungdom, eldre.
- Viktig å lage god struktur og system, felles organisering
- Tenke kvalitet på en ny måte
- Kulturkirke: samarbeide med kunstnere som bor i menigheten, hvordan involvere barna mer i gudstj?

- Samarbeid med andre trossamfunn
- Identifisere utfordringer – hvordan skape muligheter?
- Hvordan inkludere potensielle brukergrupper som normalt ikke vil benytte tilbud?
- Hvordan inkludere andre frivillighetsaktiviteter?
- Hvilke signaler sender vi ut for å skape felles referanser, verdigrunnlag og etiske prinsipper?

Utfordringer med dette forslaget:

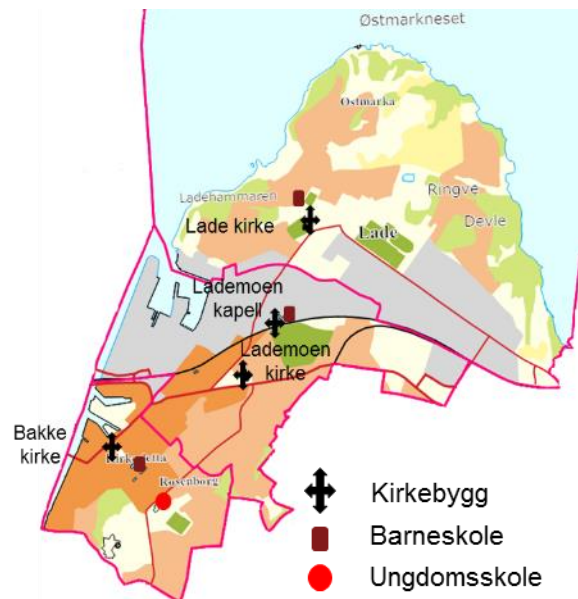
- Fortsatt krevende å definere naturlige soknegrenser i Ila/Steinberget
- Fortsatt en relativt liten menighet i medlemstall fortsatt, og Midtbyen har sterkere fallende oppslutning om Den norske kirke enn andre bydeler

Bakklandet + Lademoen + Lade

I aksen Bakklandet-Lademoen-Lade har vi i dag tre relativt små menigheter. Selv om disse tre slås sammen vil de være mindre enn Byåsen i sum. I tillegg er det korte geografiske avstander mellom kirkene og det er mulig å se for seg en differensiert bruk av 3 kirkebygg med nokså ulike kvaliteter. Det foreslås derfor å se nærmere på disse tre soknene som et potensielt samlet sokn.

Drøftelsen av dette soknet i gruppearbeid i Fellesrådet 7.desember 2016:

- Sterkt fokus mot frivillighet; 100%-rolle å utløse og styre frivilligheten – behov for en hel stilling dedikert til dette arbeidet
- Kritisk å unngå fremmedgjøring hos de frivillige; må være en identitet
- Behov for å ha ansatte i nærområdet
- Ser allerede samarbeid mellom prester og kateketer
- Det fungerer bra med felles kontor på Buran - Det eksisterer et fundament for et sokn allerede gjennom felles ansatte
- Aktivitetene og oppgavene i de ulike kirkene kan spisses mer mot konkrete målgrupper; barn, unge, eldre...
- Menighetsrådene må ta eierskap til og ansvar for videre prosess
- Det er en god prosess nå – viktig at det fortsetter slik at menighetsrådene blir hørt og tatt med på råd. KF-representantene må få tid til å ta prosessen videre i sine respektive råd.

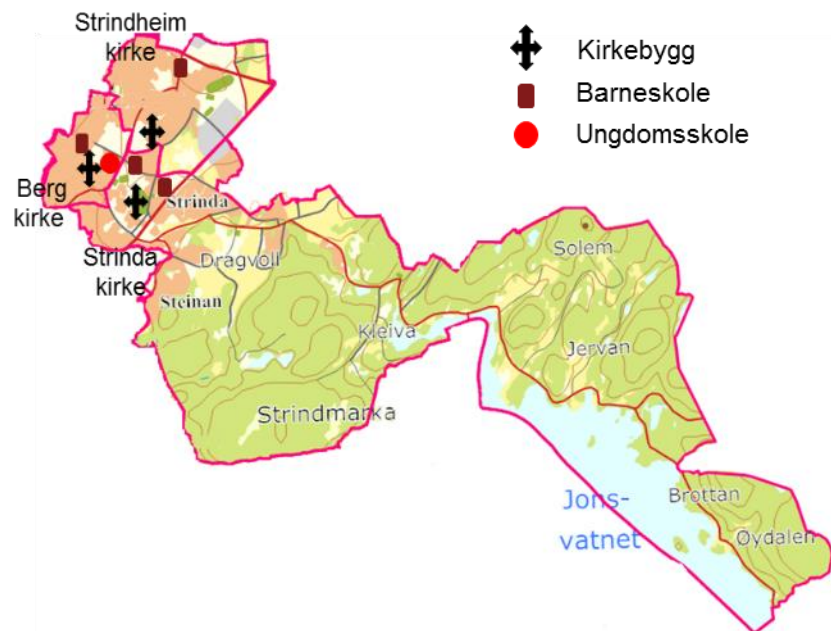
Utfordringer med dette forslaget:

- Dette soknet blir sosioøkonomisk sammensatt med en stor studentbefolkning, husholdninger med yngre innbyggere sammen med veletablerte høyinntektsgrupper på deler av Lade.
- Det må gåes opp en grensegang mot Midtby-menigheten – kan det være naturlig at noe av Bakklandet går mot Midtbyen?
- Grensegang mot Berg?

Berg + Strinda + Strindheim

Berg er i dag en liten menighet, mens Strinda og Strindheim er større. Områdene bærer preg av at det er vanskelig å definere naturlige soknegrenser og det er kort avstand mellom de tre kirkebyggene. Området bygges sammen gjennom fortetting. De har også felles ungdomsskole.

Menighetene deler i dag stab. Felles konfirmantarbeid, ungdomsarbeid, bibelkurs, kor og fest fro frivillige, trosopplæringsstyringsgruppe, sorgarbeid med Strinda. Dette bidrar til å bryte ned soknegrensene i dag.

Drøftelsen av dette soknet i gruppearbeid i Fellesrådet 7.desember 2016:

- Allerede eksisterende samarbeid
- Har litt konkurrerende tilbud i dag – kan være uheldig – enklere å lykkes ved samarbeid
- Kan jobbe enda mer spisset mot ulike målgrupper
- Bør utvikle seg videre til å samarbeide med andre frivillige organisasjoner
- Utvikle relasjoner
- Ansatte i samme yrkeskategori i de ulike menighetene må snakke sammen

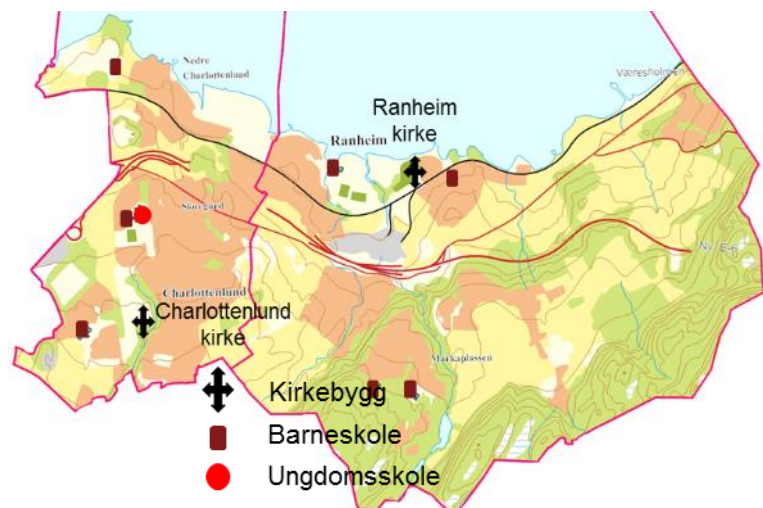
Utfordringer med dette forslaget:

- Overvik-utbyggingen endrer naturlige akser; Er Jonsvannet mer naturlig tilhørende Charlottenlund/Ranheim?
- Ganske kompakt menighet om Jonsvannetområdet legges til Ranheim/Charlottenlund
- Dragvoll potensielt bydelssenter også for Overvik – kan gjøre grensegang vanskelig

Charlottenlund + Ranheim

Charlottenlund og Ranheim bygges stadig tettere sammen og utgjør det sterkeste vekstområdet i Trondheim. Menighetene har allerede etablert et tett og godt samarbeid:

- Felles stab
- Nært integrert med tanke på tjenester.
- Trosopplæringen helt integrert.
- Fellesmøte menighetsrådene
- Felles menighetsfest

- Deltar i felles gruppe i forbindelse med kirkebyggsaken Charlottenlund

Charlottenlund kirke må enten totalrenoveres eller erstattes av en ny kirke. En ny kirke kan trolig lettere la seg realisere som en del av en helhetlig løsning for kirkekapasitet i Charlottenlund og Ranheim. Da kan en ny kirke utformes med komplementære egenskaper til Ranheim kirke.

Drøftelsen av dette soknet i gruppearbeid i Fellesrådet 7.desember 2016:

- Mye samarbeid allerede, felles kontorfellesskap
- Felles menighetsrådsmøter må fortsette uansett utfall
- Én kirke står «til nedfalls» - må finne en løsning for kirkesituasjonen; kan også gi en mulighet for å skape gode lokaler for et felles
- Menighetsarbeid
- Ranheim kirke – seremonikirke, Charlottenlund kirke - aktiviteter
- Boligutviklingen kommer på Nedre Charlottenlund – og mange flytter fra eneboligstrøk på Ranheim og Charlottenlund. Dette gjør at selv om folk flytter, så skjer det mye innenfor de nye soknegrensene.
- Jernbanen og E6 skjærer gjennom soknet – dersom jernbanen kommer i tunell vil det åpne mye nytt. Dårlig kollektivdekning nord/sør.

Utfordringer med dette forslaget:

- Fortunalia og Solbakken er trolig mer naturlig tilhørende til dette soknet enn til Berg/Strinda/Strindheim

Tempe + Hoeggen + Bratsberg

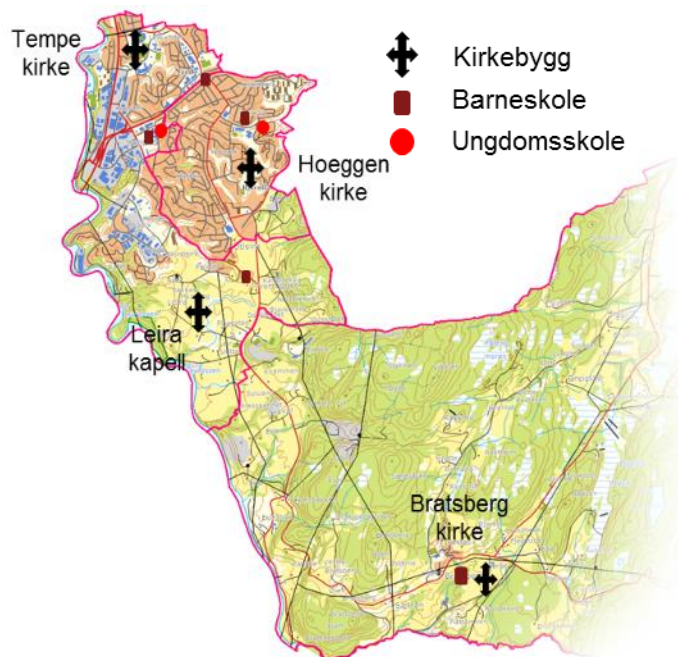
Disse tre menighetene har i dag et tett samarbeid med felles staber og en god del felles utvikling av tilbudet.

I høringssvar så drøftes også konkret mulighetene for å slå sammen langs denne akse. Bratsberg skriver f.eks. i sitt høringssvar følgende.

«Sammenslåing med Hoeggen, Tempe/Leira føles naturlig, en tilbakeføring til Strinda/Berg er en åpen mulighet, men da med lokalt råd. Ikke naturlig å slå sammen med Klæbu.»

Hoeggen ønsker at det skjer samtaler med Tempe/Leira for å finne «en soknestruktur i vår del av byen som kunne være robust i forhold til folks tilhørighet, og stå seg godt i møte med de utviklingstrekkene man ser i bydelen vår.»

Tempe/Leira drøfte også andre alternativer som sammenslåing med Strinda, eller å etablere et stort bynært sokn sammen med NDVK og Berg. Tempe/Leira påpeker at det er utfordrende å rekruttere til så mange råd som dagens soknestruktur skaper: «De små

demokratiske enhetene som de mange menighetsrådene i Trondheim dekker gjør det lite attraktivt å ta på seg verv og vanskelig å rekruttere kandidater.»

Drøftelsen av dette soknet i gruppearbeid i Fellesrådet 7.desember 2016:

- Barn og ungdom spesielt viktig målgruppe som man kan skape et enda bedre tilbud med basis i arbeidet i Hoeggen
- Større stab og mer fleksibilitet i organisering av ansatte kan skape større rom for ulike typer gudstjenester på ulike tidspunkt; treffe flere gjennom å ha en større arrangementsbredde
- Styrke/spisse KRIK og studentarbeidet i Tempe kirke
- Mulighet for å legge opp et mer helhetlig løp i en av kirkene, f.eks. påskebudskapet.
- Større fleksibilitet i bruk av kirkerom midt i uken til korarbeid etc.
- Trenger økt kapasitet midt i uken; Tempe kan avlaste Hoeggen
- Sammenslåing gir bedre arbeidsmiljø og større robusthet med mulighet for å benytte «godfoten» til ansatte – øker mulighetene for å spille med kolleger og sparre med andre.

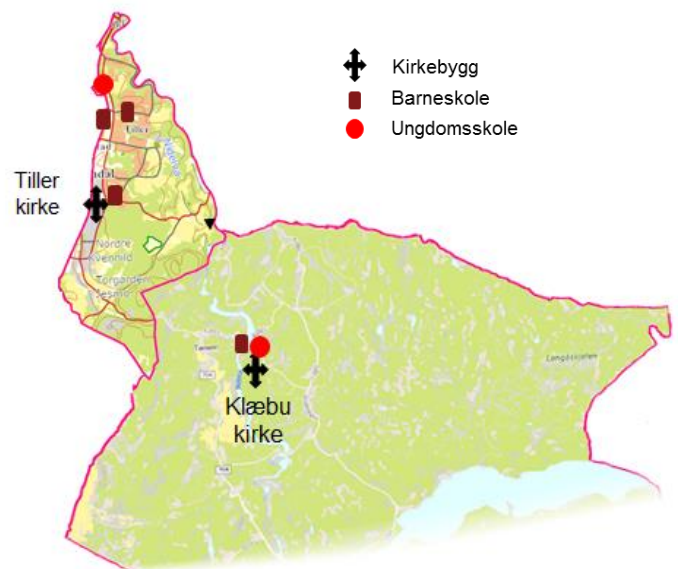
Tiller + Klæbu

Klæbu blir som følge av besluttet kommunesammenslåing med Trondheim en del av samme fellesråd, og det er derfor naturlig å ha tanker om hvordan Klæbu passer inn i en fremtidig soknestruktur. Opprinnelig var Bratsberg en del av dette foreslåtte soknet, men gruppearbeidet i fellesrådsmøtet 7.desember var klart på at Bratsberg mer naturlig søker mot Leira/Hoeggen/Tempe. Klæbu-Tiller er en naturlig kommunikasjonsakse.

Utfordringer med dette forslaget:

- Klæbu har ikke vært en del av utredningsprosessen som følge av at kommunene ikke er sammenslått
- Sammenslåing på tvers av dagens kommunegrenser

Dette forslaget krevet selvsagt involvering av Klæbu for realitetsvurdering og dette har ikke vært mulig/naturlig å så langt som følge av status p.t. i prosessen med kommunesammenslåing.

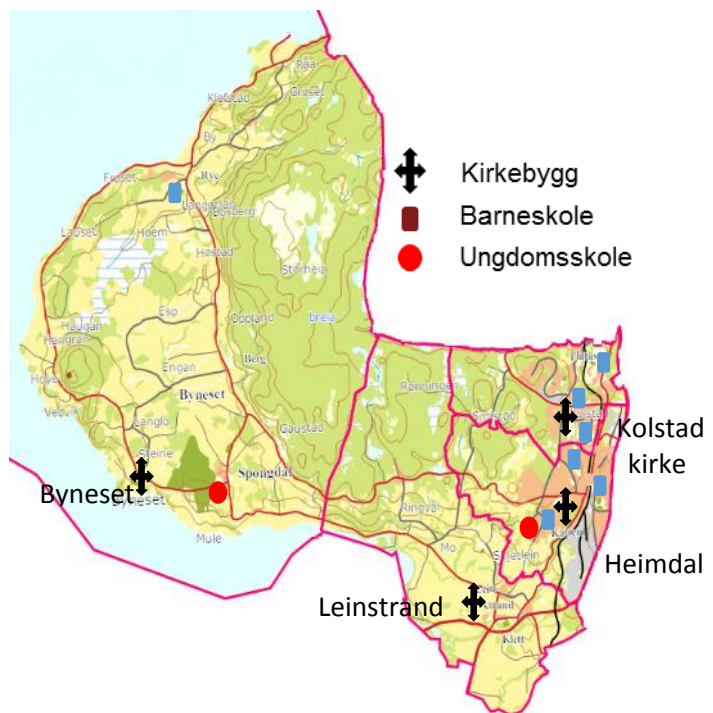
Byneset + Heimdal + Kolstad + Leinstrand

Dette er kanskje den mest utfordrende delen av byen å se på strukturelle endringer i. Kolstad og Heimdal er relativt store menigheter allerede, og ligger ganske nært hverandre. Byneset og Leinstrand har i dag felles stab og denne er samlokalisert med staben til Heimdal.

Byneset og Leinstrand har delt i synet på sammenslåing og det kan derfor vurderes om det kan være en bedre løsning å la begge inngå i en større enhet sammen med Heimdal og Kolstad.

I høringssvaret peker Kolstad på at større sokn kan gi positive effekter for utvikling av tilbudet;

«Nærhet til kirka har en betydning for folks kirkelige engasjement, og for kirkas engasjement i lokalmiljøet. Færre og større sokn kan gi grunnlag for mer fleksibel bruk av kirkelige ressurser. Det kan også bidra til økt deltagelse på engasjement i kirka, som for eksempel ved ulike trosaktiviteter ved at barn fra en større del av befolkningen da kan delta på de samme arrangementene.»

Drøftelsen av dette soknet i gruppearbeid i Fellesrådet 7.desember 2016:

- Samarbeider allerede godt i dag, men det kan være mer å hente på bedre administrasjon av arbeidet
- Felles ledelse kan gi en gevinst
- Gir muligheter for å videreutvikle både barne- og ungdomsarbeid, konserter og alternative gudstjenester
- Erfaringsmessig trekker alternative arrangementer mer folk enn de tradisjonelle
- Hovedutfordringen vedr. oppslutning er høymessen kl. 11.00 når det ikke er dåp
- Hvordan sikre frivilligheten i en stor menighet?
- Hvordan sikre representativt menighetsråd – hvordan skal f.eks. Leinstrand føles seg representert?
- Hvordan vil et nytt og større sokn påvirke de ansattes tilhørighet og eierskap?

Utfordringer med dette forslaget:

- Det er i dag sterk motstand hos enkelte i Leinstrand menighet mot å bli slått sammen med Byneset, og dette fremgår tydelig av høringsbrevet fra Leinstrand. Byneset er derimot positive.
- Stor kontrast mellom de to store «bymenighetene» og Leinstrand/Byneset på andre siden

Vedlegg

Vedlegg 1 – Metodebeskrivelse fremskrivinger

Framskrivning av medlemsmasse og deltakelse på gudstjeneste for 2015 til 2025 er basert på trend i medlemsandel og deltakelse per innbygger på gudstjeneste fra 2006 til og med 2014

- Laveste absolutte endring mellom endring fra 2006 til 2014 og endring fra 2010 til 2014.
- Ved tilfeller hvor det er både negativ og positiv endring for disse endringstall er gjennomsnittet av disse brukt for å framskrive andel.
- Framskrevet medlemsmasse og deltakelse på gudstjeneste er produktet av befolkningsprognose fra Trondheim Kommune og SSB multiplisert med framskrevet andel per år for medlemsandel og deltakelse per innbygger på gudstjeneste.
- Framskrivning av andel tar utgangspunkt i befolkning i respektivt sokn.

Framskrivningene må forstås som illustrative eksempler på hvordan tilstanden i Kirken i Trondheim vil se ut 10 år frem i tid dersom den minst dramatiske trenden av siste 5 år og siste 10 år fortsetter i samme lineære takt: Hva skjer om alt fortsetter som det har gjort?

Vedlegg 2 – Kilder

- Folkemengde
 - <http://www.trondheim.kommune.no/folkemengde/>
 - SSB
- Grunnkretser, grunnskolekretser og kirkesokn
 - Kartverket
- Kirkedatabasen
 - <http://www.nsd.uib.no/data/kirke/>
- Prognoser
 - <http://www.trondheim.kommune.no/content/1117751814/Befolkningsprognose-2015>
 - SSB
- Kart
 - <https://kart5.nois.no/trondheim/>
- Dokumenter fra Trondheim Kommune:
 - Strategier for langsiktig byutvikling/Kommuneplanmelding
 - Veileder for byform og arkitektur
 - Kommuneplanens arealdel 2012-2024 (Vedtatt 21.03.2013)
 - Oppdatering etter sluttbehandling, vedtak 24.04.2014
 - Analyser av boligbygging, boligbyggebehov og boligforsyning, datert 4.12.2012
 - Handelsanalyser med katalog over lokalsentre, datert 4.12.2012
 - Vurderte utbyggingsområder for bolig og næring, datert 4.12.2012
 - Vurderte utbyggingsområder for offentlig tjenesteyting, datert 4.12.2012
 - Områdeprogram for Saupstad-Kolstad 2013-2020
 - Kommunedelplan for Tiller
 - Kommunedelplan Nyhavna
- Pressesøk